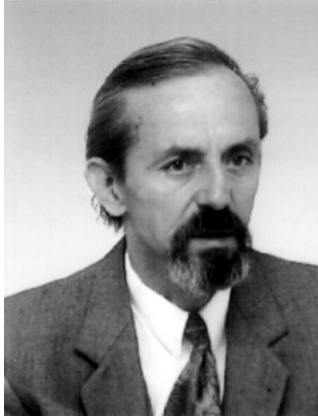

Стамен Миловановић

ОЛИВЕРА

СТАМЕН МИЛОВАНОВИЋ рођен је у селу Дубову хиљаду деветстотина четрдесете године. Школовао се у Дубову, Београду и Нишу. Радио је као минер, булдожериста, прецизни механичар, машински техничар и наставник математике, а основе драмске уметности учио је са треће галерије Народног позоришта у Београду.

Књижевним радом почео је да се бави у ђачким данима (Награда листа "Пионер" 1953). Прву једночинку *Кати слободе* објавио је у Сплиту 1965. која је у његовој режији исте године изведена у Требињу. После тога престао је да се бави књижевним радом. Писању се вратио тек деведесет пете године трилогијом драма о Топличком устанку: *Удовичко коло*, *Суновраји* и *Ђавоља варош* (Награда "Драгојло Дудић" за 1998.) За драму *Повраћак* добио је прву награду на конкурс Фестивала југословенских позоришта у Ужицу 1999. године. Исте године добија поново награду "Драгојло Дудић" за драму *Не њлачи*, *Пејра*. Драма *Повраћак* била је на репертоару Народног позоришта у Ужицу. Дrame *Повраћак* и *Не њлачи*, *Пејра* штампане су у издавачком предузећу "Кадињача" у Ужицу 1999. године. Драма *Константин* штампана је у 29. књизи едиције "Савремена српска драма".

Бави се и прозним стваралаштвом. Добитник је награде листа "Наша реч" у Лесковцу (двапут), листа "Топличке новине" (двапут), награде "Милутин Ускоковић" и других. Афоризме и приче објављивао је у књижевним часописима, Радио Београду, Радио Нишу и дневним новинама. Има још неколико драма и један роман у рукопису.

Живи и ради у Нишу.

Стамен МИЛОВАНОВИЋ

ОЛИВЕРА

ЛИЦА:

КЊЕГИЊА МИЛИЦА, 60 год.

ОЛИВЕРА, 13 22 год.

СТЕФАН, 15 24 год.

ВУК, 14 год.

БАЈАЗИТ, 50 год.

ЈЕФИМИЈА, 60 год.

ТАМЕРЛАН, 70 год.

СИМИТИС, 35 год.

ДАНИЛО

ФЕРИС-БЕГ

ЈАГИТ-БЕГ

ШАХ-РУХ

КОМАНДИР ГАРДЕ

ГЛАСНИК

НОСАЧИ

СЛУГЕ

 ПРВИ ЧИН

Сцена: Госпоинска соба Лазаревог двора у Крушевцу. Вајера у камину, свеће у свећњацима и намештај који доликује Кнежевском дому. Година 1390.

Јефимија, Милица и Данило.

ЈЕФИМИЈА: *(У одори монахиње. Завршава са писањем, постоји пајир сивним јеском, опреса га са листа и чита шекст у себи)*

Речи ...само речи ...

(Забринута)

Хоће ли оне, изговорене другим уснама, понети исте осете који их из мене изнедрише?.....

МИЛИЦА: *(У одори кнегиње. Улази у собу)*

Ја теби.....

ЈЕФИМИЈА: *(Полази јој у сусрећ. Осмехнуто)*

Драга кнегињо ...

МИЛИЦА: Кад ми уман савет и пријатељска реч потребују, ја кога ћу до Јелене! Дођи Јефимија....

ЈЕФИМИЈА: И ја похитам...

МИЛИЦА: *(Зимогрожљиво)*

Студено ...

(Сивља дрво у камин)

Две године се поштено не угрејох. И лети и зими ми хладно...

(равдајући се)

...Опрости што ћемо овде....да се мало скрајнемо од деце...

ЈЕФИМИЈА: Драга моја, несрећнима је увек хладно. Студено у души, па... Ја сам своје кости тек у Љубостињи мало угрејала..

МИЛИЦА: Само да ове послове посвршавам, да Стефану предам оно што му је од Лазара остануло, ето Милице теби и Богу. Није, моја Јефимијо, за женско чељаде мушко делање и политика.

ЈЕФИМИЈА: Знам. Превелик се терет на твоја леђа свалио. Знам то, Милице, зато сам са стрепњом, иако обрадована твојим позивом, у Крушевац похитала. Без велике муке не би ме ти по овом невремену себи звала. А патријарх?...

- МИЛИЦА: Сад ће и Данило. Запричао се с децом, па док причу доврши ... Увек записујеш?
- ЈЕФИМИЈА: Понешто. За своју душу. Кад год се у овој соби нађем, у којој сам милошћу вашом, често обитавала, у јаду своме од тебе и Лазара топле и пријатељске речи утехе налазила, обузме ме сета и сузне мисли ми душу заплаве.
- МИЛИЦА: Могу ли?...
- ЈЕФИМИЈА: *(С осмехом)*
Зар се спској Кнегињи може нешто одбити?
- МИЛИЦА: *(Чиња у себи, ња наљас)*
... “Сад не заборави драга ти чеда коју си сироте оставио одласком твојим. Јер пошто си отишао у вечна небеска насеља, много туге и бољке обузеше ти драга ти чеда, и у великој тузи живот проведе”...
(Јефимији)
Јело моја, Јело.... “И треба нам свима помоћи твоје. Зато те молимо, моли се општем Владици за драга ти чеда и за све који им с љубављу и вером служе јер су великим јадима спутана драга ти чеда!”
(Брише сузе)
У великом јаду, добро си казала... На великој сам ти муци, моја Јефимија.
- ДАНИЛО: *(Улази)*
Помози Бог, кћери!
- ЈЕФИМИЈА: *(Прилази му и љуби му руку)*
Бог Вам помогао, оче Данило!
- МИЛИЦА: Свевишњега помоћ и мудри савети ми много више него икада потребују....А пријатеља све мање и мање.
- ДАНИЛО: Што су теже прилике, теже је и мудар бити...
(Гледа околу)
- МИЛИЦА: Да седнемо ... Позвала сам Вас да се прво са Вама саветујем ...
(Седајући за сто)
Два пута се жито косило од кад се наши не вратише с Косова. Године дуге и тешке. Са свих страна навалило на нас и кусо и репато да што више од кнежевине откине. Потечи онамо, стигни овамо, одбиј Мађаре, Бранковић ушао до Топлице, врати њега, Шишман се примакао граници... Попадоше ми пле-

мићи, четовође, оклопници и пешаци. Стефан и Вук и још нејаки ... Да не говорим о Турцима који дуж Мораве још увек од народа отимају.

ЈЕФИМИЈА: Зар и Бранковић ?

МИЛИЦА: Мој зет? Име му се по злу помињало. Он би до Мораве да зајаше. Доста му је било вазалства, сад би да он обема кнежевинама буде капа. Тако ми поручује.

ДАНИЛО: Осилио се човек. Мисли; нема домаћина па ... Овај .... Чујем да с Дубровчанима и Угрима преговара и шурује.

МИЛИЦА: Нека и с црним ђаволом преговара ако хоће само да нас остави на миру ако већ неће да помогне ... Малени смо и нејаки мој Данило.

ЈЕФИМИЈА: Да је било више мудрости и слоге, да се бар мало преко брега погледало, сад би Турску алу само по Марици помињали.

МИЛИЦА: *(Сејно)*
Да је било, моја Јефимијо, не би Бајазитови посланици усред Крушевца овнујско месо за трпезом Лазаревом ни окусили.

ЈЕФИМИЈА: *(Изненађено)*
Зар је Турчин теби своје посланике послао ?

МИЛИЦА: Недељу дана их гостим. Одлажем одговор од данас до сутра, као да ће ми нови дан бити мудрији а Срби јачи и сложнији.

ЈЕФИМИЈА: Шта хоће проклетници? Нуде ли што?

МИЛИЦА: *(Сејно)*
Нуде .... Нуде нам мир. Да мир откупимо.

ЈЕФИМИЈА: Да откупимо?

МИЛИЦА: То , или ново Косово кажу.

ЈЕФИМИЈА: Боже!?...

МИЛИЦА: А с ким ? С којим снагама, с којим пријатељима ?... Данима размишљај. С Данилом и ближом ми властелом сам се саветовала.

ЈЕФИМИЈА: И?

- ДАНИЛО: Па ... Овај .... Сви смо се сложили да можемо, кад морамо. Треба четрдесет хиљада дуката за годину дана прикупити...
- ЈЕФИМИЈА: Бога ми, висока цена..
- МИЛИЦА: Ни толико злато не равна кантар. Мора се још на нашу страну додати...
- ДАНИЛО: *(Изненађено)*
Ја сам мислио да је то све...
- ЈЕФИМИЈА: Колико још?
- МИЛИЦА: Колико? Много, много, моја Јело. То је оно што ми душу кида и због чега ћу излудети. Зато сам и тебе позвала. Знам да прво морам сама, али како кад ми се у грудима кида, како сама одлуку да донесем кад?..
- ДАНИЛО: Шта то још тражи Бајазит?
- МИЛИЦА: Тражи ... Тражи Турчин моју кћер...
- ЈЕФИМИЈА: Коју?
- МИЛИЦА: Само је једна неудата.
- ЈЕФИМИЈА: *(С неверицом)*
Оливеру?
- ДАНИЛО: *(Брише знојаво лице)*
- МИЛИЦА: Да, њу. Оливеру би у свом харему.
- ДАНИЛО: Ниси нам то казала, Књегињо ... Овај...
- ЈЕФИМИЈА: Дете је. Оливера је још дете. Тринаест година... Бајазит би могао отац да јој буде.
- МИЛИЦА: Како сам могла, оче Данило? Чедо је моје. Прво морам ја, сама са собом....
- ЈЕФИМИЈА: Шта би силник хтео дете...
- МИЛИЦА: Окретала сам, превртала, и овако и и онако; како да учиним.
- ЈЕФИМИЈА: Лазар се у гробу преврће...
- МИЛИЦА: Лазар је у насељу небеском, како си ти оно лепо срочила, а ја и деца морамо о царству земаљском да бринемо. Са Лазаром сам четири кћери удонила. Сваку кнезу или цару хришћанскоме, на част њима и у корист кнежевине нашој. Оливерином удајом би се на најјачег ослонили и тако народ и кнежевину од нове погибије сачували. А опет; Турчин је то. Друге вере, некрст ... Шта ти мислиш, Данило?

- ДАНИЛО: Ја ... Овај ... Како да речем, моје је да се о вери стада божјијега бринем. Бојим се ако га с туђим измешамо да ће се... Овај, наше малено осути и у веће утопити..
- МИЛИЦА: И ја сам се тога плашила. Али тако не мора бити оче. Ако се мудро дела, може и .... Свака сила за време бива, па и турска ће проћи. Важно је сад народ сачувати и што мање изгубити. А ако Бог да...
- ЈЕФИМИЈА: Ти, Књегињо, као да си Оливеру већ...
- МИЛИЦА: Лако је сапетом коњу узде намакнути.
(*Сејино*)
Као да сам се већ одлучила?. Зар није Шишман наш бугарски зет, дао Тамару, сестру своју, султану Мурату? Њеном удајом спасио је Бугаре од ропства....
- ЈЕФИМИЈА: Знам, али Тамара је била...
(*Показује увис руком*)
Одрасла...
- ДАНИЛО: Оно... Овај, и Кантакузен је дао Орхану, Муратовом оцу, своју кћер Теодору, па ... Овај, како да речем, својим азијским пријатељима европска врата широм отворио. Нису се Елени тим својим пријатељством пуно окористили. Бојим се да, овај, ... (*Нагло ућујуи*).
- ЈЕФИМИЈА: (*Тихо*)
Лазаре... Е, мој Лазаре...
- МИЛИЦА: Лако је Лазару. Он је своје пребринуо. Ја се по сву ноћ у постељи окрећем и магличаста јутра будна дочекујем. Не знам да ли су ми тежи дневни послови или ноћ када сама са собом останем.
- ДАНИЛО: А деца, знају ли она?
- МИЛИЦА: Са Стефаном сам разговарала. Вуку и Оливери казаћу кад Стефан у Бруси с Бајазитом преговоре обави. Тада ћу и државни сабор сазвати.
- ЈЕФИМИЈА: Зар ће Кнежевић Бајазиту на ноге?
- МИЛИЦА: Са петнаест година му је време да се преговарању научи. Боље да сад упозна Бајазита и његову моћ кад ће уз себе имати паметне саветнике и помагаче. Догодине ће бити кнез па ће и свака његова реч бити одговорнија и тежа.

- ЈЕФИМИЈА: Ако си тако одлучила, ако мислиш да тако мора бити, зашто си ме... зашто си нас себи позвала?
- МИЛИЦА: Желим да ме подржите. Да патријарх и ти, кад Оливера оде Бајазиту, објасните свештенству, властели и народу, да је тако морало бити и да је њена удаја за некрста за добро народа и кнежевине. Да ми људи не замрзну чедо и дом мој.
- ДАНИЛО: *(Крсїећи се)*
Ако је то божија намисао, кћери, нека су јој путеви отворени.
- ЈЕФИМИЈА: *(Почиње да се моли)*
Боже, спаси нам стадо кад му већ јагње за жртву узимаш. *(Насїавља їиџо да шайуће молиїву).*
- МИЛИЦА: Грех свој матерински ја ћу лака срца на своју душу примити ако бар мало буде на добро народу моме. *(Крсїи се)*
Нека Бог да да тако и буде.

Свеїла се їриѓуиују.

Сцена: Трїезарија на кнежевом двору. У чело сїола седи кнез Сїефан, с леве сїране Милица, Јефимија и Оливера, а с десне Данило и Вук. Вук и Оливера се све време задиркују и шале. Завршен је обед и їослуѓа расїрема їрїезу.

Милица, Јефимија, Оливера, Сїефан, Данило и Вук.

- МИЛИЦА: Шта сте се вас двоје разгаламили?
- ОЛИВЕРА: Вук ме непрестано засмејава, мајко. Првослава ми стално у уши удева...
- МИЛИЦА: За трпезом сте. Не приличи пред гостима, принцезо!..
- ВУК: *(Данилу)*
Опростите, Оче, ми Вас и тета Јелену у своје убрајамо, па...
- ДАНИЛО: Само се ви шалите. Богу је драго кад смех младежи кућу обасјава.

- ВУК: Ето, мајко, а Ви...
(*Шаљиво*)
Уморих се преносећи јој Првослављеве поздраве...
- СТЕФАН: Мајко!.. Чујете ли како се шегачи?!...
- МИЛИЦА: Не приличи девојци пристиглој за удају да...
- ВУК: (*Шаљиво*)
О, начекаће се она! Прво кнеза неком грчком принцезом да оженимо. Шта се мрштиш, брате, можда би неку са европског двора?...
- СТЕФАН: (*Само се накашље*)
- ОЛИВЕРА: (*Кроз смех*)
Море, Вуче, кнезу је нека Туркиња осмех украла. Од кад се са Бајазитовог двора врати брат нам се не насмеја.
(*Стефану*)
Јесу ли какве Туркиње, кнеже?
- СТЕФАН: (*Озбиљно*)
Не знам, сестро, сама ћеш ускоро видети...
- ОЛИВЕРА: Ја?!..
(*Смејући се*)
... Па он је већ одабрао, мој Вуче!...
- МИЛИЦА: Стефан није ишао да Туркиње гледа, ишао је да мир утврди.
- ВУК: Мир са Турчином?
- ДАНИЛО: Сваки рат се миром завршава, кнежевићу.
- ВУК: Ја сам чуо да смо се откупили, мајко..
Одрасли се погледају збуњено.
- ВУК: Зашто ћутиш, кнеже?
- СТЕФАН: Султан нас је лепо примио. Извукли смо што смо највише могли. Неће нам Турци више земљу пуштошито.
- ВУК: А Косово?!
(*Ваљено*)
Ја ћу оца...
- СТЕФАН: (*Упада у реч*)
Осветити?
(*Мирно*)
С којим снагама, Вуче? Једва и Угрима одолевамо.

- ДАНИЛО: На освету за сад морамо заборавити, кнежевићу. Е, а кад ојачамо...
- ОЛИВЕРА: Јесу ли Турци на Косово долазили само да своје коње на сочним српским ливадама напасају, кад за злато на мир пристадоше?
- СТЕФАН: Лако је вама да се шалите, а како је мени било то моја душа зна.
- МИЛИЦА: Слабима је мудро да се уз јачега наслоне...
- ДАНИЛО: За мир се почесто мора... овај... и понешто жртвовати.
- ВУК: А наша жртва до сад, зар је она мала?
- СТЕФАН: Онаква је какву сви вазали за сизерене подносе.
- ВУК: *(Узбуђено)*
Да и ја сутра Турцима у њиховим ратовима помажем?! Е, то, Бога ми...
- СТЕФАН: Не питаш се ти, Вуче. Бар не још...
- ВУК: *(Озлојеђено)*
Опрости, опрости кнеже, заборавих на час...
- СТЕФАН: Не жести се, брате. Мислиш ли ти да је мени било лако да Турчину?...
- ВУК: *(Помирљиво)*
Зато ме и чуди да си пристао да гладном вуку будемо зуби...
- МИЛИЦА: *(Вуку)*
Ти и кнез ћете са ове стране а Оливера с оне, па ће Бог дати да државу сачувамо и ојачамо.
- ОЛИВЕРА: *(Не схваћа)*
Шта ја?.. Са које стране то ја?
- МИЛИЦА: Браћа одавде, а ти, кћери, из Брусе...
- ЈЕФИМИЈА: *(Ужурбано пребројава бројаницу и гледа у њле)*
- ОЛИВЕРА: Каква Бруса? Шта причате?
(Јефимији)
О чему то мајка, тето?...
- МИЛИЦА: Бајазит ме је за твоју руку молио...

- ОЛИВЕРА: *(Збуњено)*
Молио?!..
(Почиње да се смеје несигурно)
Стефане?...
- СТЕФАН: Добро си чула. Бајазит би да се ородимо...
- ОЛИВЕРА: *(Шаливо)*
А, кнеже, кнеже, враћаш ми. Лепу си шалу смислио...
- МИЛИЦА: Није шала...
- ОЛИВЕРА: *(Вуку. Смејући се)*
Кад се само с мајком договористе?
(Јефимији)
И Вас су увукли у своје коло. Читава завера, Бога ми!
- ВУК: Бојим се да се не шале...
- ОЛИВЕРА: *(Не схваћа)*
Зар и ти? Издајицо!... Успело вам је. Бајазит Лазареву кћер...
(Смеје се али је смех све несигурнији. Гледа их редом. Милици)
Ви то озбиљно?
- МИЛИЦА: Чула си.
- ОЛИВЕРА: *(Уилашено)*
Сањам ли ја то?
(Вуку)
Пробуди ме, брате!
(Јефимији)
Тето...Оче, Данило?...Ево, смирићу се, само ми реците да је то шала.
- ДАНИЛО: Није, дете... Овај...Бајазит тражи да .... жели...
- ОЛИВЕРА: Он жели?.. Па нека жели. Нећете ме ваљда њему дати?!
(Гледа их редом. Стефану)
Нисте ме њему обећали?
- СТЕФАН: *(Пошврћује главом)*
- ВУК: Оливеру нисте ни питали?!
- ОЛИВЕРА: *(Дрхћии)*
- МИЛИЦА: Нисмо питали ни Мару кад смо је Вуку давали, ни Јелену кад смо се са Балшићима ородили, ни Драгану хоће ли Шишмана, Теодору за Николу Гару.

- ВУК: Зар за Бајазита?..Оца нам је, Вашег мужа, мајко, кнеза српскога, убио...
- ДАНИЛО: И ми смо његовог ..Овај ... Мурата смо...
- ВУК: Не може тако!.. Не дам је за Турчина!
- СТЕФАН: Кнежевићу, заборавио си ко је глава куће!
- ВУК: *(Погледа у Милицу)*
- МИЛИЦА: Не гледај у мене..
- ОЛИВЕРА: Да је бабо мој ...
(Гневно)
Видиш ли ти ово, црни Лазаре?!
- МИЛИЦА: Не подижи глас, не срамоти дом оца свога!
- ВУК: *(Тихо)*
И ја бих до неба викао, у небеса да се чује...
- МИЛИЦА: *(Љућиво)*
Кнежевићу, Вуче Лазаревићу, у овој земљи још увек важи правило и у најсиромашнијој и најгрубљој кући као и у племићкој, кад син и у дому своме, с родитељем и старијим од себе разговара стоји пред њим као слуга покорно. Ми смо Вас за трпезу нашу удостојили. Не сили ме да те као недорасла за озбиљне разговоре одавде удаљим.
- ВУК: *(Снуждено)*
Опрости кнеже.
(Поклон Стефану)
Опростите и ви остали.
(Благи наклон свима)
- МИЛИЦА: *(Јефимији)*
Ти си их размазила. Грчке књиге си им доносила и учила их да се са старијима у расправу упуштају.
- ЈЕФИМИЈА: Учила сам их свему што сам мислила да ће им од користи бити...
- МИЛИЦА: *(Благо је пошайше по руци. Тихо)*
Ма, знам, него...
- ОЛИВЕРА: *(Безгласно џлаче)*
- СТЕФАН: Нека моја сестра, књегиња Оливера, не мисли да сам лака срца пристао да...

- ОЛИВЕРА: Да ме даш Турчину у харем.
(Још више се узбуди. Грца)
- ДАНИЛО: *(Оливери)*
Не плачи, кћери... Овај... Сети се приче о Јестири. Читала си у Светој књизи нашој. Да те, овај, мало подсетим... У давна времена, цар Асвир цареваше у сто двадесет и седам земаља, и над царством јудејским. Мардехеј, из јудејског племена, стриц Јестирин, која бејаше млада и лепа ко ти сада, удеси да се она уда за цара Асвира. Мудра Јестира омиле тако цару да је он испуњавао сваку њену жељу. Мудрошћу својом Јестира спаси ропства народ јудејски... Ето, и теби Свевишњи даје прилику да попут Јестире задужиш свој род за вечна времена... Овај... Бог ће твоје дело на рабош урезати а народ српски ће те славити и светицом својом учинити као што су то Јудејци са својом Оливером учинили...
- ВУК: Ми нисмо Јудејци. Срби смо...
- СТЕФАН: Кнежевићу!?
- ВУК: *(Иронично)*
Кнеже, казао сам само да смо ми Срби.
- СТЕФАН: Да би смо то и остали, овако мора бити!
- ВУК: И кад ће лето да спржи пролеће?
- МИЛИЦА: *(Очајно)*
О, Вуче? Кад ћеш већ једном да одрастеш, кнежевићу?!
- ОЛИВЕРА: *(Кроз сузе)*
Јесен... јесен, мој брате...
- СТЕФАН: Кад се путеви просуше да се њима може путовати браћа ће је одвести у Брусу.
- МИЛИЦА: Хајде, сине, да ти покажем дарове што их је султан по Стефану теби послао. Нека мушки воде своје разговоре.
(Усїаје и даје миџ Јефимији да и она њође. Док одлазе са сцене светила се њриџушују)

Сцена: Једна од радних просторија кнегиње Милице

Оливера и Милица.

МИЛИЦА: *(Нервозно шета сценом. Ломи прсте а онда их склопи на молићу)*

Господе Боже, зашто ме, Господе, оваквом казном кажњаваш? Зар су греси наши и наших предака тако големи и тешки да ја јагње своје сама курјаку на гозбу дарујем?!

(Чује Оливерине кораке. Узима лист са столице и задуби се пажљиво за чињајући као)

ОЛИВЕРА: *(У пуној одећи. Улази несигурним корацима. Ситаје крај врата. Тихо)*

Дошла сам.

МИЛИЦА: *(Окрене се ка њој. Пажљиво је загледа)*

О, стигла си? Уђи, уђи, кнегињо!

ОЛИВЕРА: *(Смушено)*

Да се опростимо...

МИЛИЦА: *(Пође ка њој)*

Оливера, дете моје...

ОЛИВЕРА: *(И даље стоји крај врата)*

Немој опет, мајко...

МИЛИЦА: Ја...

ОЛИВЕРА: *(Приђе јој)*

Знам.

МИЛИЦА: *(Ухвати је за руке)*

Увек имај на уму да си ти српска кнегиња.

ОЛИВЕРА: Знам. Мајко...

МИЛИЦА: *(Силавља јој прст на усне)*

Ђути, ђути, сине...

(Сито је једна насрам друже и зледају се. Пољуби је у чело) Благословљена буди, кћери!

ОЛИВЕРА: Хвала Кнегињо... Ја...

МИЛИЦА: Нека је благословљен пут којим ћеш данас поћи.

ОЛИВЕРА: *(Само клима главом)*

МИЛИЦА: Иди сад!

- ОЛИВЕРА: *(Пође корак, два најїрашке. Сїане)*
- МИЛИЦА: Чујеш како се коњи пропињу и њиште, нестрпљиви су да на пут крену.
- ОЛИВЕРА: *(Окрене се и ѿође корак. Сїане. Окрене се Милици)*
- МИЛИЦА: Срећан ти пут, књегињо!
(Окреће се и їрилази сїолу, узима їайир и їомно їа чийїа)
- ОЛИВЕРА: *(Сїоји још мало, окрене се врайїма и їрчи са сцене као да бежи)*
- МИЛИЦА: *(Кад Оливера оде, зарива їлаву у шаке и безїласно їлаче)*

Свейїла се заїтамњују.

ДРУГИ ЧИН

Сцена: Једна од просјорија на Бајазитовом двору. (Година 1391)

Бајазит, Командир гарде, Симитис и Оливера.

БАЈАЗИТ: *(Шета нервозно сценом. Мрмља нешто себи у браду, маше рукама. Звони)*

КОМАНДИР

ГАРДЕ: *(Улази и клања се)*
Заповедите, Господару...

БАЈАЗИТ: Надзорника харема!

КОМАНДИР

ГАРДЕ: *(Клањајући се)*
Одмах, Господару...
(Излази најраише са сцене)

БАЈАЗИТ: *(Седа на диван. Узима зрно, два зржђа и једе више из досаде)*

СИМИТИС: *(Феминизираних, женских покрећа и геслова, извија рукама док говори. Улази клањајући се)*
Светли Царе, слуга Ваш покорни чека...

БАЈАЗИТ: Како је у харему?... Је ли Зејнеба прихватила Каурку?

СИМИТИС: Као рођену кћер...

БАЈАЗИТ: Лепо, лепо... А остале?

СИМИТИС: Светли Падишаху, ни хурије у џананету нису веселије...

БАЈАЗИТ: Тако и ваља... А Она?

СИМИТИС: Као кошута кад изненада истрчи на сунцем обасјани пропланак па трепћући збуњено гледа задивљено око себе...

БАЈАЗИТ: Је ли чему Каурка?

СИМИТИС: *(Цокне језиком)*
Бресквин цвет би крај ње од зависти увенуо!

БАЈАЗИТ: *(Задовољно)*
Увенуо кажеш? Није ваљда?

СИМИТИС: Милостиви Господару, велики Фидије би своја длета побацао у море да ју је видео...

- БАЈАЗИТ: *(Гледа ђа уиїиїно)*
- СИМИТИС: Схватио би колико су ружни кипови које је исклесало, Аксиа...
- БАЈАЗИТ: Претерујеш, грчка улизице...
- СИМИТИС: Афродита би...
- БАЈАЗИТ: *(Кроз смех)*
Тешко теби, Симитисе, ако си премастио!
- СИМИТИС: Зар се Светлост Ваша, до сад није у верност слуге свога уверила?
- БАЈАЗИТ: Срећа твоја, иначе...
- СИМИТИС: Пупољак кога ни пролећни лахор није омирисао...
- БАЈАЗИТ: *(Задовољно се смеши)*
- СИМИТИС: Пламени стида запале јој образе кад себе нагу у огледалима види!
- БАЈАЗИТ: Је ли ваљано припремљена?
- СИМИТИС: Зар бих ја годинама био пред Вашим Светлим лицем да је моја школа икада оманула?
- БАЈАЗИТ: Алаха ти, досад те нисам питао, како увек погодиш да ми праву жену у ложницу доведеш?
- СИМИТИС: Нека Господар мој, дозволи верном слуги своме, недостојном да га милост Султанова обасјава, да своју малу тајну Светлом Цару открије.
- БАЈАЗИТ: Горим од нестрпљења.
- СИМИТИС: Кад се прелепе султаније у амаму купају, ја пажљиво посматрам. ... Ону око које се највише пара диже кад у воду уђе, наредим да Вам њу доведу.
- БАЈАЗИТ: *(Почиње да се смеје)*
Грчка вртигузо, баш си ме... Доведи Каурку!
- СИМИТИС: *(Клањајући се)*
Нека Светли Цар ужива...
- БАЈАЗИТ: *(Нервозно)*
Иди, човече!
- СИМИТИС: *(Клањајући се одлази)*
Агапитос...

БАЈАЗИТ: *(Опружи се на дивану. Кроз смех)*
Која се највише пуши, њу... Шта зна Грк...
(Смири се)
... Каурка?... Хм... Време је да отворим поклон...

Улазе Оливера и Симиџис.

СИМИТИС: *(Клања се и одмах одлази. Тиха музика праћи сцену)*

ОЛИВЕРА: *(Својој уздигнуће џлаве)*

БАЈАЗИТ: *(Оран за иџру. Показује јој џесџом да се џоклони)*

ОЛИВЕРА: *(Још више се исџрси)*

БАЈАЗИТ: *(Гесџом је џозива да џриђе)*

ОЛИВЕРА: *(Корак назад)*

БАЈАЗИТ: *(Тихо)*
Приђи!

ОЛИВЕРА: *(Својој у месџу)*

БАЈАЗИТ: *(Ошџрије)*
Дођи!

ОЛИВЕРА: *(Одречно џлавом)*

БАЈАЗИТ: *(Гесџом наређује да џодигне вео)*

ОЛИВЕРА: *(Одречно џлавом)*

БАЈАЗИТ: Султан ти наређује!

ОЛИВЕРА: *(Мирно)*
Наређује?

БАЈАЗИТ: *(Иџра се)*
Играш се главом.

ОЛИВЕРА: *(Само се сеџно насмеши)*

БАЈАЗИТ: *(Придиже се. На лакаџ ослоњен)*
Приђи, не бој се!

ОЛИВЕРА: Не бојим се.

БАЈАЗИТ: *(Као, чуди се)*
Не бојиш се?!

ОЛИВЕРА: *(Сеџно)*
Страх је мој иза мојих леђа остао.

БАЈАЗИТ: Ко не зна за страх, не зна ни да воли.

ОЛИВЕРА: Можда. Можда је Султан видовит...

- БАЈАЗИТ: *(Насмеје се)*
Видећемо. Дођи!
- ОЛИВЕРА: *(Одречно ѓлавом)*
- БАЈАЗИТ: Баш нећеш? Зашто?
- ОЛИВЕРА: Онај ко лежећи чека српску принцезу је неразуман и није је достојан.
- БАЈАЗИТ: *(Запањен)*
О, види ти?...
(Усїаје. Блађи наклон Оливери)
Опростите молим Вас, ја сам сасвим заборавио кога имам част да примим...
(Гесїом јој ѓоказује да диђне вео)
- ОЛИВЕРА: *(Осїаје мирна)*
- БАЈАЗИТ: *(Још се иђра)*
Шта сад хоће Књегиња? Да Султан клекне?
- ОЛИВЕРА: *(Несиђурно)*
Не, нећу... Хоћу... хоћу поштовање Ваше.
- БАЈАЗИТ: А то?
(Хиђро ѓокуша да јој сїрђне вео с лица)
... Е...
- ОЛИВЕРА: *(Извије се и избеђне ѓа. Пође враїиша)*
- БАЈАЗИТ: *(Ошїро)*
Стани!... Куда?
- ОЛИВЕРА: *(Сїане. Слеђне раменима)*
- БАЈАЗИТ: *(Мења расїоложење)*
Немам ја времена да се са тобом...
(Подиђне руку као да ће је удариїи)
- ОЛИВЕРА: *(Сїане уз зид и сама ѓодиђне руку)*
- БАЈАЗИТ: *(Забезекнуїо)*
Она би да мене!!
(Нађло мења расїоложење. Иђра се)
Види Каурке?!
- ОЛИВЕРА: Види Турчина!
- БАЈАЗИТ: *(Осмехнуїо)*
Луде ли Српкиње?!
- ОЛИВЕРА: Неразумна ли Султана!
- БАЈАЗИТ: Шта си казала, Каурко?!

- ОЛИВЕРА: *(Смирено)*
Светли Царе, у мом народу се каже; “Ко на брзину
јело куша, или се опече, или не зна у јелу да ужива”
- БАЈАЗИТ: Опор ти је језик, Књегињо...
(Заммиљено)
... Мудро ...
(Насијавља да се иџра)
А ти би султана ударила, а?
- ОЛИВЕРА: Ударила бих човека.
- БАЈАЗИТ: Човека Мх... Ја... ја човека...
- ОЛИВЕРА: И Султан је човек...
- БАЈАЗИТ: Па?
- ОЛИВЕРА: Ништа... Само сам казала. Гледам Вас ...
- БАЈАЗИТ: Ја тебе не видим.
- ОЛИВЕРА: Ко Вам брани?
- БАЈАЗИТ: Вео...Зар ти лице скрива!
- ОЛИВЕРА: Зар онај који царевине руши не уме комад тила да подигне?
- БАЈАЗИТ: *(Збуњено)*
Алаха ми...
(Прилази и полако јој подиже вео. Изненађен њеном лејошом сивоји и гледа је)
- ОЛИВЕРА: *(Гледа ђа у лице)*
И? Је ли Султан разочаран?
- БАЈАЗИТ: *(Измакне се корак, два назад. Гледа је задивљено)*
Алаха ми!..
- ОЛИВЕРА: Уплашили сте се?
- БАЈАЗИТ:
(Збуњен њеним ишијањем почиње да се смеје)
- ОЛИВЕРА: *(Дрхиво, несигурно скоро, шайошом)*
Уплашио се...
- БАЈАЗИТ: *(Иде ка врашима и грохошом се смеје)*
Уплашио?...
(С прага)
Евнуха!
(Излази са сцене. Чује се његов грохошан смех који се удаљава. Музика пресијаје)

- ОЛИВЕРА: *(Сїоји збуњена дрхїурећи)*
Улази Симиїис.
- СИМИТИС: *(Клања се и чека да Оливера ђође)*
Не бојте се, Књегињо.
(Шайїиом)
Неће се Бајазит вратити.
- ОЛИВЕРА: *(Збуњено)*
Књегињо?... Јесам ли ја још књегиња?...
- СИМИТИС: *(Предсїавља јој се)*
Симитис, принцезо, надзорник царског харема. Ваш покорни и верни слуга. Име Ксенос...
- ОЛИВЕРА: Грк? Туђин?
- СИМИТИС: Странац као и ви на овом двору... Обоје смо рањиви и морамо једно другом помагати.
- ОЛИВЕРА: Зар морамо?
- СИМИТИС: Пошто сте Ви у стању да волите и будете вољени рањивији сте од мене, али ја сам обавештенији од Вас. Можете се у мене поуздати. Ја ћу о Вама бринути.
- ОЛИВЕРА: Зар ми је потребна заштита у харему?
- СИМИТИС: Верујте Симитису. Пут до Султаније је веома тежак...
- ОЛИВЕРА: Зашто бих ти веровала? Бајазитов си роб. Вероватно и Зејнебин доушник...
- СИМИТИС: Разлог више да будемо пријатељи.
- ОЛИВЕРА: Заклео би ми се на верност? Као и њој...
- СИМИТИС: Не верујте увек заклетви.
- ОЛИВЕРА: Па?..
- СИМИТИС: Моји тестиси су згњечени. Не верујем много ни стон Тхео ни у Алаха.
- ОЛИВЕРА: Реч твоја ми је једино поуздање. Крај толиких, мене си одабрао?
- СИМИТИС: Верујте, Књегињо, да ми је поље као што је Ваше, добро познато иако га више не обрађујем. Ретка је жена која на задовољавајући начин спаја три главне одлике свога пола: жена за душу, за мушко семе, и за уживање.

- ОЛИВЕРА: Ласкаш ми...
- СИМИТИС: Морате то богатство искористити.
- ОЛИВЕРА: Како?
- СИМИТИС: Ја ћу Вас научити. Уз Ваш природни дар бићете матица. Зујаће Он око Вас.
- ОЛИВЕРА: Наљутила сам га.
- СИМИТИС: Паметно, Књегињо. Жишка радозналости распалиће у Њему ватру какву до сад није осетио.
- ОЛИВЕРА: Зашто ме подсећаш да сам Српкиња? Могла бих Султану да се пожалим.
- СИМИТИС: Нећете Ви.
- ОЛИВЕРА: Зар си толико сигуран?
- СИМИТИС: Требамо једно другом. Хришћани смо, зар не?
- ОЛИВЕРА: *(Иронично)*
Јака гаранција. Евнуха има на двору безброј.
- СИМИТИС: *(Циџира)*
“Ја добро знадем у души и у срцу своме: доћи ће дан у који и свети ће пропасти Илиј. Пријам сам и народ краља вичнога копљу”.
- ОЛИВЕРА: *(Изненађено)*
Хомер!
- СИМИТИС: Грк, Књегињо... Судбина нам је заједничка.
- ОЛИВЕРА: Зар?
- СИМИТИС: Ја сам у предности. Мени су знани начини на који мушкарац може жену срећном учинити. Знам и оно што само жене мисле да знају.
- ОЛИВЕРА: *(Гледа ља не схваћајући)*
- СИМИТИС: Нека ми опрости племенита Књегиња што ћу употребити речи недостојне чак и њеног верног слуге; моји гузови су дражи многим значајним људима Царства, него заносни извори задовољства у прегибу женских бутина.
- ОЛИВЕРА: *(Згрожено)*
Ти?... Ти си...

- СИМИТИС: Њива по којој моћни ору
(Тихо)
и уши које чују и оно што се ни себи не казује.
Користиће Вам то, верујте ми. Љубавна вештина се
учи. Учинићу Вас султанијом над султанијама, Кње-
гињо.
- ОЛИВЕРА: Зашто баш мене, Симитисе?
- СИМИТИС: Свевишњи Вас је послао, Принцецо. Оантропос мора
бар једном у животу да пружи руку ономе коме је она
потребна.
- ОЛИВЕРА: А теби треба?
- СИМИТИС: Свакоме нешто кад тад затреба. Верујте Грку... Иде-
мо, задржали смо се дуго.

Одлазе са сцене док се светила прођушују.

---

*Сцена: Пресїона дворана. На зиду велика карїа познаїтог светиа.
Година 1393.*

Бајазит и Оливера.

- ОЛИВЕРА: (Гледа задивљено око себе)
Овде?... Овде се...
- БАЈАЗИТ: (С поносом)
Одавде се Царском галијом крмари.
(Одводи је до карїе)
Одавде је Етургул започео, Осман је ојачао и утврдио
Царство у Азији, Орхан је овде замандаљена ев-
ропска врата отворио, Мурат, као што знаш, доведе
стигао, а ја ћу уз Алахову помоћ доведе.
(Показује на Француску)
... Моји синови...
(Гледа је лукаво).
Можда моји и твоји, завршиће започето...
(Широким покрећом руке показује целу Европу)
Ширимо се, а? Као бременита жена...
- ОЛИВЕРА: Само синови Прве из харема могу војску водити. А ја
сам... само једна од многих.

- БАЈАЗИТ: *(Гледа је за̄онеј̄ино)*
- ОЛИВЕРА: *(Забринӯио)*
Докле ћеш ратовати, Бајазите?
- БАЈАЗИТ: Док се не роди свето Алахово чедо. Док цео свет не постане Алахов!
- ОЛИВЕРА: Зар он то није и сад?... Божији је...
- БАЈАЗИТ: Није још!
(Сумњичаво)
Једна земља а три вере...
- ОЛИВЕРА: Три имена су Истога. Буда, Христ и Мухамед...
- БАЈАЗИТ: *(Вај̄рено)*
Једно једино је Свето име!
(Љӯишӣо)
Само једна вера може опстати. Једна мора да се роди....
- ОЛИВЕРА: *(Помирљиво)*
А ако порођај?... Деси се да порођај не буде онако како се жели... Да жена...
- БАЈАЗИТ: Жена није важна! Битно је да њено чедо остане...
- ОЛИВЕРА: А ако обоје...
- БАЈАЗИТ: *(Љӯишӣо)*
Јесам ли те овде довео да ми црну судбину про-
рокујеш?!
- ОЛИВЕРА: Ма не, Јилдириме! Кажем само...
(Умиљај̄о)
Жене су опрезније и ... рањиве. Бојим се...
- БАЈАЗИТ: Чега се то Српкиња плаши?
- ОЛИВЕРА: Много ће се крви пролити. Свако ће своју веру саб-
љом бранити.
- БАЈАЗИТ: У крви се и рађамо.
- ОЛИВЕРА: Не мора све силом. Нека под твојом влашћу дажбине
кметовима буду мање него што су биле пре тебе,
уздигни нове племеће који ће од твоје милости
зависити и у свему те подржавати, једној вери дај
повластице, а остале не дирај...

- БАЈАЗИТ: *(Осмехнуїо)*
Мудро...
(Нервозно)
Али ја немам много времена...
- ОЛИВЕРА: Ниједан се посао за дан не заврши... Сатрећеш се...
- БАЈАЗИТ: Не брини. Знам шта треба и како треба.
- ОЛИВЕРА: Позиваш кнезове и вазале?
- БАЈАЗИТ: *(Изненађено)*
Чула си?... Грка си придобила... Хм... Позивам на договоре...
- ОЛИВЕРА: *(Гледа у карџу. Као уззред)*
Неки се дома нису вратили...
- БАЈАЗИТ: *(Шаливо)*
Вероватно им се овде допало.
- ОЛИВЕРА: *(Иронично)*
Свакако...
- БАЈАЗИТ: *(Озбиљно)*
Ко с маслом на глави дође, омрси колац на градском бедему...
- ОЛИВЕРА: *(Бојажљиво)*
И Стефана си позвао, Јилдириме?
- БАЈАЗИТ: Надам се да ће доћи.
(Гледа је у лице)
Видим страх у твојим очима. Има ли разлога за то?
- ОЛИВЕРА: *(Журно)*
Не, не знам.
(Гледа га покушавајући да докучи шїа мисли)
Многи би да Стефана уклоне. Да би се теби додворили, бојим се, оцрниће га ...
- БАЈАЗИТ: Да ли Оливера сумња да Бајазит то нема на уму?
- ОЛИВЕРА: У твоју мудрост сам се уверила, Бајазите...
(Колебљиво)
... Али...
- БАЈАЗИТ: Шта “али”?
- ОЛИВЕРА: *(Мазно)*
И у преку нарав, Јилдириме.

- БАЈАЗИТ: *(Шаљиво)*
Муњевит муњевито реагује!
(Озбиљно)
Ко дуго размишља и колеба се, дуго се и каје. Схватио је то Бајазит на време.
- ОЛИВЕРА: Зато се и бојим.
- БАЈАЗИТ: *(Лукаво)*
За мене или Кнеза српскога?
- ОЛИВЕРА: За обојицу. За обојицу, Јилдириме... Оба сте ми...
(Ућуши нагло)
- БАЈАЗИТ: Кажи...
(Руком јој њодићне браду)
Кажи...
- ОЛИВЕРА: Знаш ти...
(Обори њољед)
... Знаш.
- БАЈАЗИТ: Шта то? Шта ја то знам, Оливера?
- ОЛИВЕРА: *(Кокејно)*
Пусти ме!
- БАЈАЗИТ: Кажи!
- ОЛИВЕРА: Нећу!... Нећу. Нека ти твоја Заинеба....Пусти ме,
(Кокејно)
Турчине!
- БАЈАЗИТ: Види Каурке!
(Кроз смех)
Казаћеш... Казаћеш...
- ОЛИВЕРА: *(Корак, два од њеџа)*
Не бих волела да се ви завадите...
- БАЈАЗИТ: *(Смирено)*
Не зависи то од мене.
- ОЛИВЕРА: Ти си мудрији... и моћнији.
- БАЈАЗИТ: И плаховитији.
- ОЛИВЕРА: *(Кокејно)*
И то. И то, Јилдимире.
- БАЈАЗИТ: Нека се Стефан својих Срба и себе сама пази, ја му само могу од користи бити. Буди сигурна у то Оливера.

- ОЛИВЕРА: Хвала ти, хвала ти, Муњо.
- БАЈАЗИТ: На ту страну нећу да журим. Наши ће синови надам се...
(Показује на картиу)
Види колики је свет! Куда ћеш!?
- ОЛИВЕРА: (Пошла већ)
Идем. Видела сам Али пашу да чека пријем.
- БАЈАЗИТ: Нека чека. Пас што дуже пред вратима стоји, вернији је своме господару. Не иди још!
- ОЛИВЕРА: Бојим се да грешим, Бајазите. Ако му неко повећи комад баци – његову ће кућу пазити. Идем. Прими човека...
(Одлази док је Бајазитић ирајини њољледом и свейла се заїтамњују)

Сцена: Бајазитићова сїаваћа соба. (Година 1395)

Бајазитић и Оливера.

- ОЛИВЕРА: (Лежи у њосїељи с Бајазитићом. Циїира сїихове “Песме над ѡсмама”)
“О да си ми брат,
да си сисао сисе матере моје,
нашла бих те у пољу,
пољубила бих те,
и нико ме за то не би презрео”...
- БАЈАЗИТ: (Заљонейно се осмехује)
- ОЛИВЕРА: “Његова ми је лева рука под главом,
а десном ме грли....
- БАЈАЗИТ: (Уїада и ѡчне да ѡвори сїихове)
“Како су леи кораци твоји у сандалама,
кћери кнежевска”....
- ОЛИВЕРА: (Гледа ѡа заїањено)
- БАЈАЗИТ: “Прегнби су бокова твојих као гриве”...
- ОЛИВЕРА: Ти?!!
- БАЈАЗИТ: “Пупак ти је као чаша округла,
која није никада без пића”...

- ОЛИВЕРА: Муњо!?... И ти?!...
- БАЈАЗИТ: “Трбух ти је као стог пшенице ограђен љиљанима”...
- ОЛИВЕРА: *(Одушевљена)*
Бајазите... О, Бајазите!..
- БАЈАЗИТ: Молим.
- ОЛИВЕРА: Па ти знаш!...
- БАЈАЗИТ: “Две су дојке твоје
као два ланета близанца кошутина”...
- ОЛИВЕРА: *(Шаком му покрива уста)*
Чекај, стани!
- БАЈАЗИТ: *(Насијавља)*
“Врат ти је као кула”...
- ОЛИВЕРА: *(Узбуђено)*
О, Боже!... Ни у сну сањала нисам...
- БАЈАЗИТ: *(Склања јој шаку)*
Да Турчин зна шта у иноверним књигама може да се прочита? Па, какав бих ја то био султан ако не бих знао у шта и с коликом вером моји противници у своје заблуде верују!
- ОЛИВЕРА: Али...
- БАЈАЗИТ: Кад откријеш слабости онда то користиш да своју власт наметнеш и ојачаш.
- ОЛИВЕРА: Изненадио си ме, Јилдириме.
- БАЈАЗИТ: Видиш, мене пак чуди да је тако млада кнежева кћи читала овако ласцивне песме.
- ОЛИВЕРА: Јелена нам је давала да поред житија наших светаца читамо и друге мање световне књиге.
- БАЈАЗИТ: Јефимији треба да захвалим за ...
- ОЛИВЕРА: *(Ужурбано)*
Не, не... Ја сам тако осетила. Можда не бих умела тако лепо да кажем...
(Посићено)
Ти, ти Јилдириме!
(Удара га шакама по њрсима)
- БАЈАЗИТ: *(Бранећи се као)*
Види бесне Каурке!
(Грли је и шако смирује)

- ОЛИВЕРА: *(Као, оїїма се)*
Нећу!... Нећу!
(Тихо)
... Нећу.
(Привија се уз њега и ћуїи)
- БАЈАЗИТ: Шта је сад?
- ОЛИВЕРА: *(Сейно)*
Ништа.
- БАЈАЗИТ: Кажи!... Лице ти се наоблачило, прокишиће бојим се...
- ОЛИВЕРА: *(Снуждено)*
Опрости, Бајазите... Увек кад овако... туга ми радост заклони.
- БАЈАЗИТ: Још не можеш да ми опростиш Косово?
- ОЛИВЕРА: Не, не кривим те више...
- БАЈАЗИТ: Алахова воља. Сад бих друкчије да могу...
- ОЛИВЕРА: Можеш...
- БАЈАЗИТ: Како? Како могу?
- ОЛИВЕРА: Да дозволиш да му бар тело пренесу у Раваницу.
- БАЈАЗИТ: Зашто Лазара с Косова померати?
- ОЛИВЕРА: Тај манастир је за вечни свој дом градио.
- БАЈАЗИТ: Да га свецем учините? Луд ли сам ја?!
- ОЛИВЕРА: Да ли се то Султан и мртвог Цара боји?
- БАЈАЗИТ: *(Замишљено)*
Мртви су понекад опаснији од живих...
- ОЛИВЕРА: *(Плачно)*
Зар да ми отац у туђој, Бранковићевој, земљи почива?
- БАЈАЗИТ: Зетовљевој... рођачкој...
- ОЛИВЕРА: Стефан се од толике љубави не може одбранити. Не знаш ти маторог лисца. Он на три столице покушава да седи. Твојој, млетачкој и угарској...
- БАЈАЗИТ: *(Гледа је лукаво)*
Алаха ми, пашће с моје... Неко ће колац омастити...
- ОЛИВЕРА: *(На шїрен се уїлаши, а онда осмехнуїо)*
Ваљало би помоћи Стефану да кнежевину одбрани и ојача. Јачи он снажнији ти.

- БАЈАЗИТ: *(Гледа је сумњичаво)*
Да... да... Ви Срби волите литије да носите. Чуо сам да сте неког свог свеца чак из Грчке, кроз македонске земље, на раменима, у Студеницу, пренели...
- ОЛИВЕРА: Е, мој Бајазите, како не разумеш. Народ мора да има стожер око кога ће се окупљати. Сети се: зар Самуило није вером Израилћане на окупу држао?
- БАЈАЗИТ: Ја, као Саул, више верујем сабљи. Кад је он раскомадао пар својих волова и комаде разаслао по васцелом Израилу с поруком: “Ко са мном не пође овако ће му бити” сви оставише Самуила и његове претње Богом, не задржаше их.
- ОЛИВЕРА: Драги мој, не уздај се много у сабљу. Крива је она.
- БАЈАЗИТ: *(Шаљиво)*
Зато је колац прав. Говори све језике и сви га добро разумеју!
(Усџаје и њочиње да се облачи)
- ОЛИВЕРА: Протерујеш емире из бејлука и уводиш војничке лене и тимаре, пресељаваш сточаре и номаде из мало-азијских бејлука у балканске области...
- БАЈАЗИТ: *(Љубишићо)*
Добро те је Грк обавестио. Језик ћу му, као тестисе, ишчупати...
- ОЛИВЕРА: *(Ужурбано)*
Погрешићеш, Јилдириме. Брине и он што ствараш непријатеље себи и тамо где их није ни било. Немој...
- БАЈАЗИТ: Не брине се ти. Тамо одакле их пресељавају, они који претекну мирнији су. Онамо где их насељавају никад се с домаћим не могу сложити ни против мене удружити. Свака власт на страху и неслози почива. Упамти то...
- ОЛИВЕРА: Страх води до гнева, гнев до мржње, мржња до жеље за осветом, освета....
- БАЈАЗИТ: Понекад те више мрзе они које си добрим задужио, и то знам.
- ОЛИВЕРА: Дао би Сулејману, Мухамеду и Ертугрулу да војском командују...
- БАЈАЗИТ: *(Завршава са облачењем)*
Синовима сам својим дао. За мене ратују.

- ОЛИВЕРА: А кад ојачају, кад се осиле? Ако пожелe за себе да...
- БАЈАЗИТ: За себе?...
(Замишљено)
Мислиш?...
(Нагљо)
Ма, Бајазит сам ја! Вечан.. Мене ће вечно да величају... Идем, чекају ме беглербегови на саветовању. А, да, у госте су нам дошли мајка твоја, њена дружба-ница и...
(Кроз смех)
султанијин брат...
- ОЛИВЕРА: (Узбуђено)
Султанијин?... Зејнебин?... Које султаније?!
- БАЈАЗИТ: (Као озбиљно)
Брат султанијин...
(Као њолази)
... Умало да заборавим: од данас можеш с мојим гостима да се молиш своме Богу у цркви крај амама.
- ОЛИВЕРА: (Изненађено)
Бајазите?! Шта причаш, Муњо? Каква црква?...
- БАЈАЗИТ: Нова. Твоја православна. За тебе подигнута, Султанијо!
- ОЛИВЕРА: (Узбуђено)
Шалиш се, Јилдириме?... Ја Султанија?
- БАЈАЗИТ: Ја? Саградио сам ти цркву.
(Цијица)
... "Немојте грдити оне који мимо Алаха моле, па да они грде Алаха из непријатељства, не знајући". Један Ајет из моје Свете књиге, Султанијо!
- ОЛИВЕРА: (Пришрчи му и њочне да га грли)
Ти... Ти...
- БАЈАЗИТ: (Одгурне је нежно)
Пусти ме, журим!...
(Полази)
Даћу твојима берат да Лазара из Приштине пренесу у ту Вашу Светињу...
(Излази)

ОЛИВЕРА: *(Обрадована, збуњена, сјиоји на сред сцене и крсти се)*
Хвала ти...Хвала ти, мој Боже!... Јилдириме... Ја Султанија?... Прва... Прва...

Свејла се зашамњују.

Сцена: Пресјона дворана на Бајазитовом двору.

Ферис-беџ, Јаџит-беџ, Бајазит, Сиефан, Милица, Јефимија и Командир ѓарде.

Ферис-беџ и Јаџит-беџ разговарају.

ФЕРИС-БЕГ: ...И газда га пусти у кокошињац. Шта ћеш ти у мом харему? Пита га стари ороз. Ја сам још јак и дрчан... Млади петао се насмеја: Опало ти и посивело перје. Погледај се. Види мене испрси се пред кокама.

ЈАГИТ-БЕГ: Их... Их...

ФЕРИС-БЕГ: Бржи сам и снажнији од тебе тврдио је стари.

ЈАГИТ-БЕГ: Опа!

ФЕРИС-БЕГ: Ето, кад ујутру газда отвори врата, ја ћу потрчати, а ти ме стигни ако можеш.

ЈАГИТ-БЕГ: Види маторог ороза?

ФЕРИС-БЕГ: Кад се ујутру отворише врата, сукну стари певац да бежи преко авлије. За њим искочи млади, зачас га сустиге, скочи му на леђа, зграби за кресту и добро притисну крилима.

ЈАГИТ-БЕГ: Их, их, јадан не био. И?

ФЕРИС-БЕГ: Гледао то газда, па ће разочарано: Их малера, опет сам, безбели, купио куламбара...

ЈАГИТ-БЕГ: *(Смејући се са уживањем)*
Ох... ох, дупељупца...

ФЕРИС-БЕГ: *(Заћути)*

ЈАГИТ-БЕГ: Алаха ти како се сврши то?

- ФЕРИС-БЕГ: Док се млади ороз крчако у лонцу, стари је чепркао по буњишту. “Само мудар може свој пораз претворити у победу” рече окупљеним кокама, намигну најмлађој, и прогута глисту што је беше ишчепркао из земље.
- ЈАГИТ-БЕГ: *(Смејући се)*
Е, ова ти баш ваља, Алаха ми, Ферисбеже!...
- БАЈАЗИТ: *(Улази журно)*
Селам!
- ФЕРИС-БЕГ и
ЈАГИТ-БЕГ: *(Клањајући се)*
Саллаллаху алејхи ве селам!
- БАЈАЗИТ: *(Седајући на њресїо)*
Моји беглербегови, не замерите што сте чекали.
Послови, послови...
(Показује им руком да седну)
... Све у трку.
- ФЕРИС-БЕГ: Нека Алах да да Господар мој...
- БАЈАЗИТ: *(Прекиде ња)*
Добро, добро остало ми је познато...
- ЈАГИТ-БЕГ: Ко је слуга до пас који пуже пред Твојим стопалима,
Светли Бајазите!
(Клања се)
- БАЈАЗИТ: Оставите фразе, господо моја. Новости мене занимају.
(Погледа у Ферис-Беџа)
- ФЕРИС-БЕГ: Пресвели и Премудри...
- БАЈАЗИТ: Рекох; прескочи то!
- ФЕРИС-БЕГ: *(Збуњено)*
На западу Царства гомилају се облаци...
- БАЈАЗИТ: Прети ли непогода?
- ФЕРИС-БЕГ: Опасност је још далека, али...
- БАЈАЗИТ: Конкретно!
- ФЕРИС-БЕГ: Зигмунд је разаслао посланике по свим европским дворовима. Зове их у свети рат.
- БАЈАЗИТ: И?
- ФЕРИС-БЕГ: По мом сазнању, многи ће се одазвати.

- БАЈАЗИТ: Колико може окупити?
- ФЕРИС-БЕГ: Процена је, око педесет хиљада.
- БАЈАЗИТ: Толико?
- ФЕРИС-БЕГ: Може бити која хиљада горе или доле.
- БАЈАЗИТ: Доста...
- ФЕРИС-БЕГ: То и неће бити нека војска, рачунам, организована и увежбана као наша. Измешаће се Французи, Германи, Угри, Пољаци,... Разни језици, разне команде...
- БАЈАЗИТ: *(Задовољно)*
Аха... А ови наши, испод Дунава?
- ФЕРИС-БЕГ: Пирка са њихове стране ка западу и северу
- БАЈАЗИТ: Аха, тако... Хм... Видећемо... Видећемо...
(Јагит-Беџу)
Да чујем!
- ЈАГИТ-БЕГ: Татари повремено покушавају да наше источне границе...
- БАЈАЗИТ: Тамерлан?
- ЈАГИТ-БЕГ: Његови. Шахкан и син му, принц Мухамед.
- БАЈАЗИТ: Стање?
- ЈАГИТ-БЕГ: То је само претходница. Са њима је лако. Опипавају нам било. За сад нема веће опасности.
- БАЈАЗИТ: Хоће ли је бити?
- ЈАГИТ-БЕГ: За годину и по, две, кад Тамерлан заврши са Кинезима.
- БАЈАЗИТ: Дотле ћемо се ми до Беча проширити.
- ЈАГИТ-БЕГ: С Алаховом помоћи, Светли Царе.
- БАЈАЗИТ: *(Нервозно)*
Да, да, уз Алахову помоћ.
(Ферис-Беџу)
Кажеш, пирка ка западу?
- ФЕРИС-БЕГ: *(Клања се)*
- БАЈАЗИТ: *(Љућинио)*
Па да видимо, моји беглербегови, на коју ће страну они заветрину тражити.
(Повлачи тираку за звоно)

КОМАНДИР

ГАРДЕ: *(Улази клањајући се)*

БАЈАЗИТ: Уведи наше госте!

КОМАНДИР

ГАРДЕ: *(Клањајући се излази најп्राишке)*

ФЕРИС-БЕГ: *(Погледа у Јазић-Беџа)*

БАЈАЗИТ: Дошли су нам високи гости из Крушевца. Надам се да ће уживати у нашем гостопримству.

КОМАНДИР

ГАРДЕ: *(Уводи Милицу, Сефана и Јефимију. Кад они уђу, излази)*

БАЈАЗИТ: *(Полази у сусрећ ђосћима који се клањају)*

Немојте, молим вас!... Мени и мојим беглербеговима
(Представља их)

Ферис бегу и Јагит-бегу чини част да српским књегињама и искушеницама укажемо гостопримство какву њихове светлости заслужују. Клањамо се и племенитом витезу господскога рода и мом шураку, дичном кнезу српском Стефану! Молим вас...

(Показује им да седну)

Изволите, господо!

ФЕРИС-БЕГ и

ЈАГИТ-БЕГ: *(Клањају се ђосћима)*

МИЛИЦА: *(У монашкој одори)*

Хвала Вам Светли и Милостиви Господару, што сте нам омогућили да будемо Ваши гости, да уживамо у лепотама и гостопримству Вашег светлог двора. О јунаштву и подвизима господе

(Клања им се)

Ферис-Бега и Јагит-Бега, гласови су до нас стигли много пре него смо на пут кренули.

СТЕФАН: Нека Најсветлији међу светлима прими изразе нашег дубоког поштовања и оданости.

БАЈАЗИТ: Хвала Књегињи и Теби Кнеже, на лепим речима и жељама, ама су речи за мене слабо поуздање.

МИЛИЦА и

ЈЕФИМИЈА: *(Погледају се узнемирено)*

- СТЕФАН: *(Уз наклон)*
Свевишни нам је само реч дао, Господару. Истим уснама исказујемо и љубав и мржњу, зато их делима печатимо.
- БАЈАЗИТ: Од мудра родитеља, мудра и деца.
- МИЛИЦА: Хвала, Светли царе.
- БАЈАЗИТ: *(Загонејно)*
Какве нам новисти доноси млади Кнез? Јесу ли се Мораве вратиле у своја корита?
- СТЕФАН: Обе реке свом увиру теку. Западна се у Јужну улива.
- БАЈАЗИТ: Ја.. Ја.. Тако је, Алаха ми вазда било и биће...
- ФЕРИС-БЕГ: Хоће мања, кад набуја, и ново корито да издуби...
- ЈАГИТ-БЕГ: Бива, понекад бива...
- СТЕФАН: Ал се увек у велику слије.
- БАЈАЗИТ: *(Гледа лукаво у Стефана)*
Бива некој да у земљу пропадне.
- СТЕФАН: Светли Господару, ја дођох да Ти сам кажем пре него ме неко пред Тебе оцрни. Примео сам угарске посланике и с њима тајне разговоре водио. Искрено речено, у једном тренутку сам се поколебао и умало се за Угре не везах својом витешком чашћу. Бог мили и умна ми мати, на време ме посаветоваше да се заклетве своје Теби дате држим. Ево, живот је мој пред Богом у Твојој руци. Чини шта хоћеш.
- БАЈАЗИТ: *(Гледа га дуго)*
Пред очима си ми одрастао, Кнеже. Своју љубав и заштиту Теби, нисам скривао ни од њих
(Показује на бежове)
ни од оних на истоку. Добро је што сам то од Тебе чуо. Могу да Те разумем. Није лако снаћи се и одржати у време кад многе царевине падају. Мудрост владара је, драги мој Кнеже, да одабере праву страну. Заветрина је иза велике стене. Слабо дрво се уз велико прислања...
(Шаљиво)
Уши су моје велике, а руке ми дохватају с краја на крај Царевине.
- СТЕФАН: Ја чекам.

- БАЈАЗИТ: Мудар је онај који кад на пут пође и види на њему препреку, дома се врати... Зигмунд, чујем, спрема некакав крсташки поход. Но, ми ћемо први њему у госте. Ето Теби прилике, драги мој шуру, да окајеш свој грех, и како малопре лепо каза, печатиш своју заклетву мени дату.
- СТЕФАН: На мојих неколико хиљада коњаника и копљаника и пет стотина оклопника мој Господар може увек рачунати.
- БАЈАЗИТ: Рачунам, рачунам, сине. Још како рачунам. Проблем су мени Бранковић, Шишман и други што са Млецима и Бечом шурују.
- ФЕРИС-БЕГ: Има човека има проблема. Нема човека нема проблема.
- БАЈАЗИТ: Ја, ја... Баш тако, беже... Госпође драге смо занемарили...
- МИЛИЦА: Ретка је прилика да овако мудре мушке разговоре слушамо.
- БАЈАЗИТ: Оно што мислимо да је данас мудро, сутра увидимо да је глупост, драга Госпођо. Често тако буде. Којим год путем човек да крене увек се пита: није ли било мудрије да је другим пошао.
- ЈЕФИМИЈА: Само на Божијем путу нема кајања, Светли Царе.
- БАЈАЗИТ: *(Са смешком)*
Нећу се ја кајати ни кад ме пут ка Зигмунду и Вама у госте доведе.
- ЈЕФИМИЈА: Врата Божијег дома су и путнику намернику широм отворена а некто ли Вашој Светлости.
- МИЛИЦА: Нека ми, Господар мој, не узме за зло што ћу Га замолити: Ма колико нам чини част да дочекамо и угостимо Царско Височанство, и господо бегове, молимо Вас да своју војску поведете преко Бугарске, па уз Дунав ка Сингидуму и Мађарима.
- БАЈАЗИТ: *(Гледа је уишћино)*
- МИЛИЦА: Војска је, мој Господару, и она наша народу тешка. Једва смо кметове и сточаре из планина и збегова у села прикупили. Бојимо се да ако нам села поново опусте, нећемо имати од кога новце сакупити да свој дуг Вама намиримо. А Ви, Господо, бићете увек добродошли у наш скромни двор.

- БАЈАЗИТ: *(Глади браду док размишља)*
Ја, ја, свакако. Гледаћемо да војска што мање зађе у Ваше крајеве. Да ли је то све што Књегиња жели?
- МИЛИЦА: Молила бих, Пресветлог Цара да, дозволи да тело Лазарево...
- БАЈАЗИТ: *(Прекида је)*
Знам. Немојте молити. Издао сам потребна наређења и у том смислу.
- МИЛИЦА: Мудрост нашег Господара је велика као и Његова дела. Богу ће бити драга Ваша племенитост.
- БАЈАЗИТ: Какви ме послови и делања очекују, све ми се чини да ће ми се ускоро указати прилика да то и сам проверим.
- ЈЕФИМИЈА: Тад ћемо се молити за спас Ваше душе, Господине.
- БАЈАЗИТ: *(Нервозно)*
Ја, ја,... А ја бих замолио своје гошће да сад Оливери поклоне своје време, јер их султанија нестрпљиво очекује.
(Звони)
- КОМАНДИР
ГАРДЕ: *(Улази клањајући се)*
- БАЈАЗИТ: Отпрати гошће до султанијиних одаја!
- МИЛИЦА и
ЈЕФИМИЈА: *(Устају и полазе. Збуњено се погледају)*
- МИЛИЦА: *(Уз наклон)*
Хвала Вам Светли Царе!
- ЈЕФИМИЈА: Нека Вас Свевишњи штити на Вашем путу!
Одлазе у праћњи Командира гарде.
- БАЈАЗИТ: *(Задовољно)*
Добро, и то смо обавили, господо. Вакат је да обедујемо и да се мало забавимо.
(Звони)
- КОМАНДИР
ГАРДЕ: *(Улази клањајући се)*
- БАЈАЗИТ: Јело, музику и играчице!
- КОМАНДИР
ГАРДЕ: *(Клањајући се излази на прашке)*
Светла се придушују.

Сцена: Сулїанијина одаја.

Оливера, Милица, Јефимија, Симиїис.

ОЛИВЕРА: *(Седи за шїоалейним сїолом и оҗледа се. Намешїиа косу)*

СИМИТИС: *(Улази клањајући се)*
Светла Царице, госпође из Србије желе да Вас виде!

ОЛИВЕРА: Нека уђу!

СИМИТИС: *(Ошвара враїа)*
Султанија вас очекује!

МИЛИЦА и

ЈЕФИМИЈА: *(Улазе збуњено җледајући Симиїиса и његове җе-сїове)*

СИМИТИС: Изволите!
(Излази ван)

МИЛИЦА: *(Обрадовано шири руке)*
Кћери моја!...

ЈЕФИМИЈА: *(Исїовремено)*
Оливера драга!...

ОЛИВЕРА: *(Хладно одбојно)*
Султанијо, султанијо, поштоване госпође!...

МИЛИЦА и

ЈЕФИМИЈА: *(Засїану збуњено)*

ОЛИВЕРА: *(Љубазно, али хладно)*
Изволите!
(Уїућује их да седну)
Јесу ли се госпође одмориле од дуга пута?

МИЛИЦА: *(Збуњено)*
Ја... Ми...

ЈЕФИМИЈА: *(Прибрано)*
Радост што нам се пружила прилика да Вас
(С болним наҗласком)
Султанијо, после дуга времена видимо одагнала је и
потрла све неугодности које свако путовање собом
носи.

- ОЛИВЕРА: Драго ми је да то чујем. Трудићу се да вам боравак овде буде што угоднији и кориснији.
- МИЛИЦА: *(Прибраније)*
Задовољне смо пажњом којом нас је Светли Цар удостојио. У томе ми видимо и Вашу бригу за... за... за све нас.
- ОЛИВЕРА: *(Иронично цитира)*
“Ти и Кнежевић ћете са ове стране, а Оливера с оне, па ће Бог дати да државу сачувамо и ојачамо”... Видите нисам заборавила... Још нисам. Је ли Кнез задовољан? А Књегиња, мајка Његова?
- МИЛИЦА: *(Сејно)*
Оливера, дете моје...
- ОЛИВЕРА: Заборављате, госпођо: Султанијо...
- МИЛИЦА: *(Тихо)*
Не могу да те препознам, дете...
- ОЛИВЕРА: Нема детета! Како вам то није јасно?
(Тихо)
Нема. Чини ми се да га никад није ни било. Мара, Јелена, Драгана и Оливера су за вас били само Богом дани дарови којима сте Ви, у своју корист, тако успешно трговали!
- МИЛИЦА: *(Тихо болно)*
Боже, Боже благи, шта то причате?
(Тихо)
... Очекивала сам...
(Ућуји нагло)
- ЈЕФИМИЈА: Не грешите душу, Милостива. Ја знам очај и тугу Ваше мајке. Нешто од тога сам видела и са њом, колико се могло, делила, а колико је тек онога што је осами душе своје оставила да Вашу и своју судбину сама одболује, можете замислити...
- ОЛИВЕРА: А моја самоћа? Да ли се она из Крушевца могла и наслутити?
- МИЛИЦА: *(Скрушено, Јефимији)*
Немој сестро да ме браниш и оправдаваш. Казаће се само драгој Султанији кад јој благи Бог материнством озари лице.

- ОЛИВЕРА: *(Тихо)*
Казало се мени и досад доста...
- ЈЕФИМИЈА: *(Саучеснички)*
А којој то жени није? И ми смо саме кроз то у младости својој пролазиле, кћери драга.
- ОЛИВЕРА: *(Резигнирано)*
Ваше и моје није исто.
(Тихо)
Није...
- МИЛИЦА: Женско је као мачка. Где је судбина одведе прилагоди се и ту легло и срећу своју полако и упорно гради.
- ЈЕФИМИЈА: Све ми то тако, драга Султанијо. И Ви сте, видим, Богу хвала, умешношћу и мудрошћу својом као и...
- ОЛИВЕРА: *(Иронично)*
Као Јестира...
(Мирније)
Српска Јестира...
- МИЛИЦА: *(Ведрије)*
Светице наша. Да, баш тако, дете моје...
- ОЛИВЕРА: Ма хајде, мајко...
(Брзо, као да задњу реч жели да избрише)
Мајкама су њихова деца, госпођо, увек анђели и свеци.
(Резигнирано)
Знам ја, знам да кад све ово моје мине, да ће ме се стидети и име ће се моје у мрачне кутове заборави запретати. Знам ја.
- ЈЕФИМИЈА: Како можете тако, Султанијо? Име се Ваше и сад с радошћу, надом и богобојажљиво у молитвама нашим крај олтара у црквама српским шапатам изговара.
- ОЛИВЕРА: Сада?.. Да, сада. А сутра?
- МИЛИЦА: Сутра? Само Свевишњи види у недоглед. Ми само наша осећања на пут којим смо прошли, као мрави терет, за собом вучемо. Испред нас су само нада и Бог.
- ОЛИВЕРА: *(Сейно)*
Сећање?
(Тихо)

- Варљиво сећање...
(Живахно)
Кнез је код Бајазита. А Кнежевић, како је он?
- МИЛИЦА: Вук?
(Обрадовано)
Вук, знаш ти њега.
(Исправља се брзо)
Знате Ви њега. Израстао је. Муж. Мужина! Нема му равна на витешким турнирима. Топло те поздравља...
- ОЛИВЕРА: (Обрадовано)
Лепо. Знала сам.
(Сејно)
У сновима мојим видела сам... Одувек је борби био вичан.
- ЈЕФИМИЈА: Само му Првослав понекад може одолети.
- ОЛИВЕРА: (Лецине се)
- МИЛИЦА: Ма, они се носе од малих ногу...
- ОЛИВЕРА: (Сејно тихо)
А... А, он, Првослав?
- МИЛИЦА и
ЈЕФИМИЈА: (огледају се)
- ЈЕФИМИЈА: (Збуњено)
Па...
- МИЛИЦА: Друже се. Они су као... као балчак и сабља. Где један, ту и други.
- ОЛИВЕРА: А је ли се Првослав... оженио?
- МИЛИЦА: (Шаливо)
Ма, за њега и нашег Вука ни једна није довољно ваљана...
- ОЛИВЕРА: (Сејно)
Ни једна... Хм...
(Скреће разговор)
А Ви, Јефимија, кога сад учите грчком језику и дворским манирима?
- ЈЕФИМИЈА: О, нисам Вам ја више за то. Немам снаге ни жеље за такво делање. Своје скромно везиљско умеће преносим младим монахињама и пучким девојчурцима док се сестра

(Показује на Милицу)

Јевгенија бави болесницима у манастирском лазарету.

ОЛИВЕРА: *(Погледа Милицу)*

МИЛИЦА: *(Као да се њавда)*

Што је човек старији, све више се немоћнима и Богу окреће и разуме их, ваљда зато што је и сам немоћнији и од живота уморан, а младима непотребан бива.

ОЛИВЕРА: Бог је утеха и мени као и вама.

(Усїаје)

Драге госпође, време је за вечерњу литургију. Учините ми задовољство да се заједно Свевишњем у дому Његовом помолимо.

МИЛИЦА и

ЈЕФИМИЈА: *(Гледају је збуњено)*

ОЛИВЕРА: *(Осмехнуїо)*

Идемо! Не бојте се, имам ја овде нашу, православну, црквицу.

Изазе док се свеїла заїамњују.

Сцена: Пресїона дворана. Бајазитї анализира карїу на зиду. Нервозним ѡкреїїма ѡвлачи ѡїїезе ѡ њој. Држи свилени гажїан у руци и несвесно се игра њиме. Једног шренуїка ѡсїаје свесїан гажїана, скуїља га и сїавља у цей. Чује се мујезинова ѡсма са минаретїа. Година 1402.

Бајазитї, Командир гарде и Јагїї-Бег.

БАЈАЗИТ: *(Повлачи їраку звона за ѡслугу. Шеїа нервозно док чека)*

КОМАНДИР

ГАРДЕ: *(Улази, клања се)*

Господару, наредите...

БАЈАЗИТ: Јагит-бега?

КОМАНДИР

ГАРДЕ: Чека од јутрос...

БАЈАЗИТ: Нека уђе!

КОМАНДИР

ГАРДЕ: *(Излази клањајући се)*

ЈАГИТ-БЕГ: *(Улази несигурним, старачким корацима. Клања се љонизно)*

Милостиви Господару... Стигао сам...

БАЈАЗИТ: *(Иронично)*

Брзо, брзо си дошао, Јагит-беже.

ЈАГИТ-БЕГ: Журио сам колико се могло...

БАЈАЗИТ: Ама су ти кораци нешто окраћали.

ЈАГИТ-БЕГ: Глас брже путује...

БАЈАЗИТ: А ти ми данас какве вести доносиш?

ЈАГИТ-БЕГ: Гласнику несреће, мој Господару, кораци се скраћују све више што је ближи циљу...

БАЈАЗИТ: *(Мирно)*

Слушам.

ЈАГИТ-БЕГ: *(Ћући, мешкољи се)*

БАЈАЗИТ: *(Пређећи, шајатом)*

Слушам, мој беглербеже.

ЈАГИТ-БЕГ: Падишаху мој... Већ сте чули...

БАЈАЗИТ: Из твојих уста хоћу!...

ЈАГИТ-БЕГ: Светли и Милостиви Господару, као гром из ведре неба Тамерлан је ударио на Сивас, похарао га и ...
(Засиане уљашен)

БАЈАЗИТ: *(Мирно)*

И?

ЈАГИТ-БЕГ: Нека Алах Сакатог у цехенему за учињено зло...

БАЈАЗИТ: *(Љућитио)*

Алах?!... Ти би да Алах учини оно што је било твоје!

(Мирно)

Где си ти тад био, мој беглербеже?

ЈАГИТ-БЕГ: Ми смо Тамерлана с Истока очекивали. На ту страну му је главнина снага. Челебија Ертугрул је Сивас бранио. Док му ми у помоћ пристигнемо...

БАЈАЗИТ: Тамерлан четири хиљаде жива ратника као вилдане у земљу засади...

(Гледа га мирно)

ЈАГИТ-БЕГ: *(Дрхћаво)*

Као воћке, Милостиви...

- БАЈАЗИТ: Не рече ли мој беглербег да Сакатог можемо очекивати за годину две?
- ЈАГИТ-БЕГ: Рекао сам.
- БАЈАЗИТ: И колико времена је прошло од те 1396. каурске године?
- ЈАГИТ-БЕГ: *(Уйлашено)*
Пет... Пет, Светли Царе.
- БАЈАЗИТ: *(Као зачуђено)*
Пет?...
(Мирно)
Пет, мој Јагит-беже.
(У нарасїајућем бесу)
А Тамерлан вас опет изненади!
(Мирно)
Изненадио вас, а?
(Бесно)
Успавала те висина до које си се попео, мој беглербеже!
- ЈАГИТ-БЕГ: *(Уйлашено)*
Наплатићемо му, Милостиви...
- БАЈАЗИТ: *(Мирно)*
Касно си се пробудио, Јагит-беже. Ја ћу му наплатити... Ја! Дебело ће ми платити!
(Повлачи њраку за звоно)
- ЈАГИТ-БЕГ: *(Гледа око себе уйлашено)*
- КОМАНДИР
ГАРДЕ: *(Улази, клања се)*
- БАЈАЗИТ: *(Позива за ѓесїом да ѓриђе)*
- КОМАНДИР
ГАРДЕ: *(Прилази)*
- БАЈАЗИТ: *(Даје му свилени ѓаїїан)*
Испрати Јагит-Бега. Време је да се од дуга пута добро одмори...
- ЈАГИТ-БЕГ: *(Дрхїаво)*
Господару?!... Зар мене?
(Пада ничице)
Милост... Милост, Бајазите!... Немој, Дина ти?...
- БАЈАЗИТ: *(Гесїом наређује да ѓа води)*

КОМАНДИР

ГАРДЕ: Идемо, Јагит-беже!
(*Скоро да ђа извлачи из дворане*)
Идемо...

БАЈАЗИТ: (*Шејџа нервозно*)
Дебело... Дебело ћу ти напалатити Гвожђе Сакато...
Зашто ми Етугрула као ратника не посече? Проклет да си, Тамерлане... Принц је он... Мој син...
(*Скрушено*)
Принц...
(*Одлучним кораком љрилази сџолу и љише наредбе.*
Кад заврши звони љвлачећи љраку)

КОМАНДИР

ГАРДЕ: (*Улази клањајући се*)

БАЈАЗИТ: (*Пружа му једну љо једну наредбу*)
Ово однети Али-паши. Он преузима команду над источном војском. Ово Кнезу Сефану, ово Гргуру Бранковићу и Ђураћу, ово осталим вазалима по реду, видећеш. Нека се сви одмах с војском својом прикључе нашој главнини у Ангори! Печатити и по гласницима пошаљи!

КОМАНДИР

ГАРДЕ: (*Узима наредбе и клањајући се излази*)

Свејла се љриђушују.

Сцена: Оливерина соба на Бајазитџовом двору. (Година 1402)

Оливера и Бајазитџ.

БАЈАЗИТ: (*У рајничкој ојреми. Сџоји крај Оливере, руком је држи за браду и џледа у лице*)
Зашто су очи, моје Султаније, тако сетне?

ОЛИВЕРА: Знаш, а питаш...

БАЈАЗИТ: (*Мало љуџиџо*)
Не може, и не може!
(*Пџиомије*)
Ма, где си чула да жена иде у војну? Зна се где је Султанијино место.

- ОЛИВЕРА: Заборавља Јилдирим да сам ја и српска књегиња
(*Мазно*)
Хоћу, молим те, Бајазите.
- БАЈАЗИТ: (*Шаљиво*)
Царска се не пориче.
(*Озбиљно*)
Далек је пут и за ратнике који су навикли у седлу да спавају.
- ОЛИВЕРА: (*С надом*)
И ја сам у седлу одрасла.
- БАЈАЗИТ: О луде ли жене!
- ОЛИВЕРА: (*Кокејно*)
Муњо... Погледај ме. Јилдириме!... Молим те...
- БАЈАЗИТ: (*Шаљиво*)
Море, теби је до Тамерлана.
- ОЛИВЕРА: (*Као љутиишо*)
Шта причаш?
(*Дурљиво*)
Старији је од библије...
(*Удара га по њрсима*)
... Ти!... Ти!...
- БАЈАЗИТ: (*Шаљиво*)
Не буди нестрпљива, довешћу ти га на ланцу, ако
Алах буде хтео.
(*Освећнички*)
Као шимшир ћу га на сред врта засадити!
- ОЛИВЕРА: (*Мења ѡакѡику*)
Бојим се... Бојим се, Бајазите. Овако се нисам за тебе
плашила ни кад си преклане на Зигмунда полазио.
- БАЈАЗИТ: (*Шаљиво*)
Због чега се то Српкиња боји?
- ОЛИВЕРА: Сањала сам гавранове како у јатима лете над крва-
вим сунцем обасјано Косово.
- БАЈАЗИТ: (*Леце се мало*)
Тамо сам их ја поодавно добро нахранио!
- ОЛИВЕРА: (*Сејно*)
Знам...

- БАЈАЗИТ: Па добро, зашто си се одмах снујдила?! Сама си ме за језик повукла...
- ОЛИВЕРА: *(Невесело)*
Остани. Немој да идеш. Не мораш ти баш у сваку битку. Имаш беглербегове, везире, аге, нека они Татаре отерају.
- БАЈАЗИТ: *(Озбиљно)*
Мудро ли ме јутрос саветујеш. И онако ми приговарају да сам се за српску сукњу одвећ привезао, да вино као иноверници на Рамазан пијем, и малте не, да се у цамији крстим. Замисли шта би тек говорили да се пред Тамерланом не појавим. Заборавили би, драга моја, зачас све претходне моје победе. Док су туђе сабље кржаве, и моја мора крвава да буде, ако желим да над Царвином стојим.
- ОЛИВЕРА: Синови твоји, и браћа моја су пред војском.
- БАЈАЗИТ: Синови за себе. Свако је своја легенда, моја Султанијо. Ертугрулова душа ме зове.
- ОЛИВЕРА: Ја бих...
- БАЈАЗИТ: Рекао сам... Касним. Коњима ћемо ноге подбити док главнину пристигнемо.
(Поздравља се)
Нека ти чежњом Алах испуни срце!
(Одлази)
- ОЛИВЕРА: *(Тихо)*
И теби... Боже мили, учини да...
(Клекне да се моли. Сејти се да је нејрикладно место за молићву)
Опрости, Боже, што се овде молим. Идем у Твој дом, Господе!
(Одлази журно са сцене)

Светла се придушују.

Сцена: Исїа просїорија као у прейходној сцени.

Оливера и Симитис.

- ОЛИВЕРА: *(Враћа се из цркве. Мирна је)*
Као окупана. Ништа душу не може да окрепи и смири као молитва... Даће Бог да се све добро заврши.
- СИМИТИС: *(Улази тїихо као сенка. Шайїом)*
Књегињо!
- ОЛИВЕРА: *(Трїне се уїлашено)*
О, Боже! Уплашио си ме... Као дух....
- СИМИТИС: Опростите, нисам желео да Вас уплашим... Били сте у цркви? Сад није време.
- ОЛИВЕРА: За искрену молитву свако је време право.
- СИМИТИС: Кала, кала... И ја сам се у себи помолио...
- ОЛИВЕРА: Зар ти не рече да не верујеш ни Алаху ни Јехови?
- СИМИТИС: *(Заверенички)*
За сваки случај молио сам се нашем Богу да им да берићетну жетву.
- ОЛИВЕРА: Лепо с твоје стране.
- СИМИТИС: Нек српови једно другом жито жању. Најзад дочекасмо и то, Аксиа...
- ОЛИВЕРА: *(Гледа ља зачуђено не схваїајући)*
- СИМИТИС: Татарска муња са турском се укрстила...
- ОЛИВЕРА: Па?
- СИМИТИС: Грмљавина ће и ове дворе да потресе...
- ОЛИВЕРА: Мислиш?
- СИМИТИС: Знам. Зато сам све припремио док сте Ви у цркви били.
- ОЛИВЕРА: Шта си то...
- СИМИТИС: За пут, књегињо!
- ОЛИВЕРА: *(Сеїно)*
Узалуд, мој Симитисе. Султан ми није дозволио. Мораћу овде да га чекам.

- СИМИТИС: Зашто да чекамо? Идемо!... Док се некристи међусобно кољу, да ми своје главе спашавамо, Аксиа...
- ОЛИВЕРА: *(Збуњено)*
Шта то причаш, несрећо мушка?!
- СИМИТИС: *(Са уживањем)*
Бајазит се неће вратити.
- ОЛИВЕРА: *(Збуњено)*
Или си пијан, или ти је хашиш разум помутио...
- СИМИТИС: Ни једно ни друго. Нека ми опрости Књегиња, моји гузови знају више него све Султанове уходе и дошници.
- ОЛИВЕРА: *(Схваћа. Покушава лукавством да сазна. Завернички)*
Лукавство твоје ми је добро познато, Симитисе.
- СИМИТИС: *(Тихо)*
Издаће Турчина.
- ОЛИВЕРА: *(Саучеснички)*
Ко? Ко ће га издати? Знаш ли поуздано?
- СИМИТИС: Његови. Селџуци ће прећи на Тамерланову страну.
- ОЛИВЕРА: Не верујем. Дворско трачарење...
- СИМИТИС: Лукави Тамерлан је све удесио. Поуздано знам. И ја сам мало припомогао...
- ОЛИВЕРА: Нема у теби храбрости за то. Знаш да Бајазит никоме не прашта.
- СИМИТИС: Ја? Ја немам храбрости, Књегињо?! Ја сам за овај дан живео. Уложио сам у њега све што је од некадашњег Симитиса преостало!
- ОЛИВЕРА: А ја сам мислила...
- СИМИТИС: Овде ће много крви потећи док се сабљама нови Султан за престо не избори. Боље да том клању не будемо сведоци. Идемо...
- ОЛИВЕРА: *(Појрчи враћима. Промукло)*
Стража!... Стража!...
- СИМИТИС: *(Појрчи за њом. Ухваћив је за руку)*
Станите!... Зашто вичете?
- ОЛИВЕРА: *(Погледа га бесно)*

СИМИТИС: *(Пусїи јој руку)*
Књегињо?!... Нећете... Нећете ме ваљда... Вама ће
Зејнеба наплатити...

ОЛИВЕРА: *(Оївара враїа)*
Стража!

КОМАНДИР
ГАРДЕ: *(Улази клањајући се)*
Светла Султанијо...

ОЛИВЕРА: Издаја! Издаће Султана! Коња и пратњу, одмах! Бр-
зо!...

КОМАНДИР
ГАРДЕ: *(Виче онима иза сцене)*
Коња и пратњу за Султанију! Брзо!...

ОЛИВЕРА: *(Излази журно са сцене)*

СИМИТИС: *(Сїоји на сред сцене, дрхїурећи. Сломљено)*
Кала, кала... Мислио сам
(Тихо)
да га једнако мрзимо, Књегињо...

Завеса.

ТРЕЋИ ЧИН

Сцена: Истод великоѡ и раззранайѡѡ дрвейѡа Тамерланов шайѡор. Крај њеѡа је диван на коме је овећа шаховска ѡабла са зайочейѡом иѡром. Оружје и најнужнија ѡйрема крај шайѡора.

Тамерлан, Шах-Рух, Гласник, Бајазийѡ, Носачи, Оливера, Слуѡе и Сѡефан.

Тамерлан и Шах-рух сѡоје и ѡледају биѡику која се води.

ТАМЕРЛАН: *(Висок, сакаѡи у једну руку и хром у једну ноѡу, дуѡе и седе браде)*

Па, синовац, како ти се чини?

ШАХ-РУХ: Мудрост мога Кана је неизмерна. Ваљано си све припремио, Тамерлане!

ТАМЕРЛАН: Не ваља бити нестрпљив, Шах-Руху. Ни жена се не полаже на леђа без ваљане припреме, а некто ли оваква сила. Противника мораш прво изнутра начети. Селѡучки кнезови и Кара-Татари нису нам од велике војничке помоћи, ама, кад су Турци чули да су на нашу страну прешли, сломили су се изнутра.

ШАХ-РУХ: Јаничари, пешадија и султанова гарда одступају.

ТАМЕРЛАН: То су први кораци бекства, мој синовче...

(Гледа ѡмно у даљину)

Стари лисац, Али-паша, покушава да спаси шта се спасти може... Узмичу сви, само луди Дервиши ка Бајазиту насрћу...

ШАХ-РУХ: Није оно дервишка војска Светли Тамерлане.

ТАМЕРЛАН: Нису?

ШАХ-РУХ: Оклопници Бајазитовог шурака. Хришћани.

ТАМЕРЛАН: Хм ... Зато се он као клин ка њему упорно пробија.

ШАХ-РУХ: За сахат ће све бити готово...

ТАМЕРЛАН: Ех, да је мени оваквих као што је Хришћанин, зачас бих до краја света стигао... Кажеш, за сахат? Ја мислим раније... Да се ми вратимо, да наш рат окончамо, синовче.

(Одлази храмљући до дивана и седа)

Ко је на потезу?

ШАХ-РУХ: *(Седајући)*

Ја, стриче.

- ТАМЕРЛАН: *(Повлачи фиџуру)*
Није, море, ја сам.
- ШАХ-РУХ: Али ти си задњи потез повукао!
- ТАМЕРЛАН: Па шта? У свакој игри ја повлачим први и последњи потез, упамти!
- ШАХ-РУХ: Али...
- Чује се коњски ѓалой у доласку. Сїаје наѓло. Ушїрчава Гласник.*
- ГЛАСНИК: *(Пада ничице)*
Принц Мухамед јавља Светлом Тамерлану да је заробио Бајазита!
- ТАМЕРЛАН: *(Обрадован)*
Аферим, аферим...
(Размишља крајико)
У кавез с њим и ...
(Показује ѓесїом руке да ѓа донесу)
- ГЛАСНИК: *(Клањајући се ѓовлачи)*
- ТАМЕРЛАН: *(Гласнику)*
А Хришћани? И даље насрћу?
- ГЛАСНИК: Насрћу, Господару.
- ТАМЕРЛАН: Кажу Мухамеду да на Каурина навале и да ми га жива доведе!
- ГЛАСНИК: *(Одлази. Чује се ѓойойї коња у одласку)*
- ТАМЕРЛАН: Дobar улов... А, Каурин и даље насрће... Не зна Србин да му господар перчином ангорску прашину мете... Шта чекаш, играј...
- ШАХ-РУХ: Да је своје овако бранио не би сад за Турчина главу под сабљу подметао... Пешак напред...
- ТАМЕРЛАН: Није веран слуга који газдине наредбе извршава, већ онај који уради више него му је задато...
(Повлачи фиџуру)
Крећем у напад...
- ШАХ-РУХ: Овај ћу лако одбити
(Повлачи фиџуру)
- Чује се ѓойойї коња у доласку. Улази Гласник.*
- ГЛАСНИК: *(Пада ничице ѓред Тамерлана)*
Светли Кане, заштитница јавља да је заробила Бајазитову султанију!

- ТАМЕРЛАН: *(Изнађено)*
Шта рече? Понови!
- ГЛАСНИК: Милостиви Кане, Светлости...
- ТАМЕРЛАН: Скрати!
- ГЛАСНИК: Заробили су султанију са пратњом!
- ТАМЕРЛАН: Султанију? Јеси ли сигуран? Коју султанију?
- ГЛАСНИК: Оливеру главом.
- ТАМЕРЛАН: Ако је нека друга, својом ћеш колац окитити!
- ГЛАСНИК: Њу, Кане.
- ТАМЕРЛАН: Овамо с њом!
- ГЛАСНИК: *(Одлази клањајући се. Чује се њојој коња у одласку.*
- ТАМЕРЛАН: *(Погледа у небо)*
Чиме ћеш ме казнити, Свевишњи, кад ми данас овакве дарове дарујеш? Ни ти бадава ништа не поклањаш...
(Повлачи њојез)
Шта ће султанија овде? То ми мораш објаснити, синовче..
- ШАХ-РУХ: Да с Бајазитом победу прослави...
(Повлачи њојез)
- ТАМЕРЛАН: Биће да се у његову погибију увери.
(Повлачи њојез)
Шах, Кане!
- ШАХ-РУХ: *(Повлачи фиџуру)*
Браним цара коњем, а где ће твоја султанија сад?
- ТАМЕРЛАН: *(Враћа преходни њојез)*
Зашто бих султанију жртвовао? Играћу другом фигуром.
(Повлачи друџу фиџуру)
- ШАХ-РУХ: Није поштено, Тамерлане. Вратио си потез!
- ТАМЕРЛАН: *(Љушићо)*
Добро, ко овде командује?
- ШАХ-РУХ: Ово је игра...
- ТАМЕРЛАН: И у игри; како ја хоћу!
- ШАХ-РУХ: *(Помирљиво)*
Добро, и ја враћам потез.

- ТАМЕРЛАН: Е, то не може! Играо си коњем...
(Размишља)
Кажу да га је Српкиња зачарала...
- ШАХ-РУХ: Биће да је он њу. Зашто би иначе за њим трчала?
- ТАМЕРЛАН: Брата да спаси. Крв није вода, синовче.
- ШАХ-РУХ: Заборавио си, Тамерлане,
(Шаљиво)
а можда се још и присећаш; кад жена почне материцом да мисли, избледи јој сећање на оца, матер, брата и дом свој. Ма, каква крв?
- ТАМЕРЛАН: Мени о крви причаш? Река Стикс је поток обичан за море крви коју сам ја пролио. Уверићеш се брзо да је мудра Српкиња из Бајазитове ложнице интересе српске бранила.
(Улазе носачи носећи кавез с Бајазитом у њему. Сїављају га на сцену, удаље се неколико корака у крај, клањајући се. Не окренувши се кавезу "испод ока" све види, руком да знак носачима да се удаље. Насїавља да игра шах. Повлачи фиџуру)
Слаба ти је стратегија, мој синовче. Центар си ми препустио. Срљаш у напад а главног ниси обезбедио. Шах, Шах-Руху!... Повуци потез!
- ШАХ-РУХ: Да размислим мало.
- ТАМЕРЛАН: Сад је касно, синовац!
(Почне да певуши)
... Сад је касно... Сад је касно... Размисли, размисли...
- ШАХ-РУХ: (Полаже краља на шаблу)
Предајем се...
(Ни он не погледа у кавез)
- ТАМЕРЛАН: Играј! Не квари ми задовољство. Остао ти је један могући потез.
- ШАХ-РУХ: (Подигне свој краља и повлачи њиме пошез)
Лепо сам се предао...
- ТАМЕРЛАН: Тако, сад ја...
(Повлачи фиџуру)
... Шах!... Мат!
(Певуши)
Мат... мат, синовче!...
(Окрену се кавезу)

О, и посматрача имамо!
(Клања се с лажним поштовањем)
Добро ми дошао, сине Муратов, сина Орханова, сина
Османова, сина Ертугрулова, из племена Огузима!

БАЈАЗИТ: *(Поносно̄ држања)*
Добро и правим редом си набројао моје претке, Та-
мерлане. Алаха ми, био бих срећнији да и своје
можеш подужим редом да нанижеш. Веруј ми од
стида ћу у земљу потонути што ме Алах таквом
безроднику у руке даде.

ТАМЕРЛАН: *(Иронично)*
Е, зато сам те у кавез ставио, да ми не пропаднеш.

БАЈАЗИТ: Разумем твој страх Велики Кане. Није Бајазит ко-
пиле што је татарску кобилу, место мајке, за сисе
уједало.

ТАМЕРЛАН: Али те ветар, тако племенита рода, копилану пред
шатор донесе.

БАЈАЗИТ: Алахова воља.

ТАМЕРЛАН: И ти и ја се у Њега кунемо, али, све ми се чини да
мени више верује. Оданији сам му, очигледно, и ми-
лији.

БАЈАЗИТ: И ближи...

ТАМЕРЛАН: Ако на моје године мислиш, биће да си у праву, али
ако мене питаш, ти си се њему сасвим примакао.
(Почиње злурадо да се смеје)

БАЈАЗИТ: Шта је смешно, татарско копиле?

ТАМЕРЛАН: Како да се не смејем? Алах је овај свет даривао
једном богаљу, као што сам ја, и једном обневиделом,
као што си ти!
(Смеје се и нагло се смири)
Обневиделом, као да је прашњавим перчином очи
натрунио.

БАЈАЗИТ: Сваком једном турбан спадне с главе.

ТАМЕРЛАН: *(Леденим смехом)*
Мани турбан, мисли о глави...

ГЛАСНИК: *(Улази клањајући се, љрилази Тамерлану и нешто му
шихо љовори)*

ТАМЕРЛАН: *(Гесћом наређује носачима да кавез дигну увис)*

- НОСАЧИ: *(Везују кавез конойцем коџа ѓребаце ѓреко ѓране дрвеша и диѓну кавез високо ван сцене)*
- ТАМЕРЛАН: *(Гесїом наређује да доведу Оливеру)*
Уводе Оливеру.
- ОЛИВЕРА: *(Сїаје ѓред Тамерлана. Мирна је и ѓоносноѓ др-жања)*
- ТАМЕРЛАН: *(Обилази око Оливере и ѓосмаїтра је са свих сїрана)*
- ОЛИВЕРА: *(Праїи ѓа ѓоѓледом)*
- ТАМЕРЛАН: *(Гесїом ѓиїи Шах-Руха како му се свиђа)*
- ШАХ-РУХ: Лепа, лепа султанија...
- ТАМЕРЛАН: *(Још један круѓ око Оливере)*
- ОЛИВЕРА: Зашто Велики Кан, који у свом харему има стотину лепотица, обилази око мене као какав обични козачки трговац коњима?
- ТАМЕРЛАН: Гледам... Процењујем...
- ОЛИВЕРА: Па?
- ТАМЕРЛАН: Проклињем Алаха, кад ме нагрди оволиким годинама, зашто ми бар и мерак не узео... Разумео бих Бајазита да је због тебе и веру променио...
- ОЛИВЕРА: Претерујете, Тамерлане...
- ТАМЕРЛАН: Само... Не разумем шта је тебе довело овде где главе као диње пуцају?
- ОЛИВЕРА: Зар мора баш све у животу да се разуме?
- ТАМЕРЛАН: Да, да, не мора. Шах-Рух тврди да те је љубав, а ја, мржња на овај пут покренула. Чија је истина, моја или његова?
- ОЛИВЕРА: *(Ѓуїи)*
- ТАМЕРЛАН: Колебаш се, Књегињо?!
- ОЛИВЕРА: Размишљам. Ослушкујем себе.
- ТАМЕРЛАН: И?
- ОЛИВЕРА: Има у свакој жени од обе по мало.
- ТАМЕРЛАН: И љубави и мржње?
- ОЛИВЕРА: Сестре су близнакиње. Иду једна поред друге истим путем али у разне правце гледају.

- ТАМЕРЛАН: *(Сумњичаво, као)*
А ти познајеш обе?!
- ОЛИВЕРА: Ваљда зато што сам жена... Обична жена.
- ТАМЕРЛАН: Не умањуј своју цену, Султанијо!
- ОЛИВЕРА: Бајазит ће Вам богато платити, ако...
- ТАМЕРЛАН: *(Кроз смех)*
Не верујем да ће Султан моћи...
(Озбиљно)
Мораћеш сама да се откупиш.
- ОЛИВЕРА: Сама? Чиме?
- ТАМЕРЛАН: Богатством које у себи носиш.
- ОЛИВЕРА: *(Ућлашено)*
Нећете ме толико понизити?
- ТАМЕРЛАН: Ниси ме разумела, дете.
(Удара дланом о длан. Гесћом наређује да кавез сјусће)
- НОСАЧИ *(Сјушијају кавез на њола мейра од њла. Осјаје њако да виси)*
- ОЛИВЕРА: *(Помно ѡрајши шња носачи раде)*
Јилдириме?!!...
- БАЈАЗИТ: *(Бесно)*
Зашто си?...
- ГЛАСНИК: *(Улази на сцену и Тамерлану ѡихо нешњо ѓовори)*
- ОЛИВЕРА: Сазнала сам да ће те издати... Закаснила сам, Муњо...
- ТАМЕРЛАН: *(Обрадован. Наређује ѓесћом да Сћефана доведу)*
- ГЛАСНИК: *(Одлази клањајући се)*
- БАЈАЗИТ: *(Сћиснућих вилица, окреће Оливери леђа)*
- ТАМЕРЛАН: *(Оливери)*
Јесте ли се испричали?
- ОЛИВЕРА: Зашто, зашто га овако мучите? Султан је он! Хеј, Султан! Царевине су пред њим...
- ТАМЕРЛАН: Знам, знам ја ко је он. А ти? Знаш ли ти која си?!
Књегиња или Султанија?

- ОЛИВЕРА: *(Уйлашена и збуњена)*
Робиња...
(Тихо)
Ваша робиња.
- ТАМЕРЛАН: А и то знам!
(Бајазитиу)
Чуо си је: “Љубав и мржња су сестре близнакиње”. Не рече ми ни која је више, књегиња или султанија.
(Оливери)
Која је за њим похитала?
- ОЛИВЕРА: *(Размишља крајко)*
Обе. Обе, Тамерлане. И српска књегиња и османлијска султанија.
- ТАМЕРЛАН: *(Игра се)*
Опа, чујете ли? Обе. Султанијо, султанијо, измичеш ми, Књегињо!... Алаха ми поклонићу ти једног заробљеника, сама ћеш га изабрати, ако ми докажеш да су обе подједнако у теби. Једна мора, вала да је бар за зеру више.
- ОЛИВЕРА: Како то могу?
- ТАМЕРЛАН: *(Размишља гледи брду. Погледа у Бајазитиа)*
Ономе коме је пола света било мало, како ли му је у кавезу тек?... Хм...
(Оливери)
Оној од те две у теби, која пристане да мене и моје ратнике за трпезом служи, онако знаш, као харемска играчица, дозволићу да одабере роба кога ће у слободу да поведе.
- БАЈАЗИТ: *(Сикће на Тамерлана)*
Змијо!..
(Бесно љуља кавез)
- ОЛИВЕРА: За дар који Велики Кан нуди, и султанији, и књегињи, биће част и задовољство, да му својим скромним умећем и услужношћу, на великодушности Његовој, с поштовањем жељу испуне.
- БАЈАЗИТ: *(Кроз зубе, Оливери)*
Забрањујем ти!
- ОЛИВЕРА: *(Почиње да скида делове одеће)*

ТАМЕРЛАН: *(Дланом о длан)*
Трпезу! Јело и пиће. Анадолско вино! Даире и свираче!

СЛУГЕ: *(Журно доносе све њо)*

ОЛИВЕРА: *(Скида део њо део одеће)*

БАЈАЗИТ: *(Очајно)*
Немој!...
(Тихо)
Молим те, Оливера...

ОЛИВЕРА: *(Погледа ња и осмехне му се сејно)*

ТАМЕРЛАН: *(Узима даире и даје их Оливери)*
Сви за трпезу!

За њрпезу седају крај Тамерлана, Шах-Руха и носачи и војници.

ОЛИВЕРА: *(Гледа у даире, окреће их. Прилази њрпези, узима бокал с вином и редом свима сиња у мале њехаре)*

ТАМЕРЛАН: Свирку!
(Оливери)
Игру!

Почиње свирка зурли и бубњева.

ОЛИВЕРА: *(Осџави бокал. Сџане, колеба се крајко, а онда џочне да иџра џолако, џосџодсџивених џокреџа, џледа у Бајазиџа као само за џеџа да иџра)*

БАЈАЗИТ: *(Гледа у Оливеру као оџчињен)*

ТАМЕРЛАН: *(Пренаџлашено весело)*
Тако!... То!... Аферим!.. Једите и пијте! Неће вас довека служити султанија и књегинја! Аферим, Султанијо!.. Тако, тако Књегинјо!
(Удара дланом о длан и џоказује џесџом да некоџ доведу)

ОЛИВЕРА: *(Иџра око џрпезе и кавеза)*

Уводе Сџефана.

СТЕФАН: *(У рајничкој оџреми. Види се да је из боја доведен. Гледа око себе. Пође ка Бајазиџу. Оџази Оливеру као и она џеџа)*
Боже благи?!...

ОЛИВЕРА: *(“Заледи” се у џокреџу)*

- СТЕФАН: *(Узима Оливерин оґрїач и оґрће је њиме. Дауре баца ѓред Тамерлана. Један од райника ѓође на Сїефана койљем али ѓа Тамерлан заустїави ѓокреїом руке)*
- ТАМЕРЛАН: *(Даје знак да свирка ѓресїане)*
 Каква част за мене недостојна! Један Кнез и један Султан, једна Књегиња и Султанија.
(Поклони се Сїефану)
 Седите витеже! Учините част трпези нашој!
(Онима око себе)
 Да су се и Турци борили тако срчано као племенити Кнез, сад бих ја био на Бајазитовом месту.
- СТЕФАН: То што чините, Тамерлане, нити је Вашег оца ни матере Ваше достојно! Зашто царско дете и царску жену срамотите?! Зар смете да бешчастите оне који су Вам, по природи њиховој, господари!
- ТАМЕРЛАН: Видите ли Каурина?! Чујете ли стршљена ишчупаних жаока како би да убоде и поквари ми забаву! И ви сте своје господство на сабљи добили, није вам га Алах у аманет од Исее наовамо оставио.
(Устїаје са тирїезе и трїлази Оливери)
 Обећао сам ти једног свог роба. Иако недостојна рода, ја своју реч држим. Бирај!... Бирај кога ћеш са собом повести!
- ОЛИВЕРА: *(Сїоји збуњена. Гледа час у Сїефана, час у Бајазїїа)*
- ТАМЕРЛАН: Знам на тешке сам те муке ставио. Рече ли да су у теби сестре близнакиње, османлијска султанија и српска принцеза?... Хоће ли даље у истом правцу да гледају?...
- ОЛИВЕРА: Боже?!... Зашто ме, Боже...
- ТАМЕРЛАН: Не криви мене, дете. Ваљда Алах и твој Јехова, а можда су и они само Један, тако желе.
(Показује на Сїефана)
 Брата ти нико не може заменити. Исте сте крви, исте дојке сисали, на истом срцу спавали... Зашто се колебаш и на ватри сестринске љубави душу своју печеш? Води га!
(Гледа је лукаво)
 ... Или му још ниси опростила што те је, ради спаса трона свога, свом крвнику у ложницу дао? Не бих му

ни ја то заборавио. Не бих... Ако немаш непријатеља мајка ти га је родила. Зар није тако Бајазите? Јакуб, брат твој, жељно те у Џеннету очекује. Свиленим гајтаном твоје име исписује...

БАЈАЗИТ: Доста! Не мучи је више!

ТАМЕРЛАН: Зашто сикћеш, Јилдириме? Помажем јој да се одлучи. Видиш да се у њој жестоко боре сестра и жена. Ево, казаћу неку добру и у твоју корист...

ОЛИВЕРА: *(Ломи нервозно њрсије)*
Боже!!

ТАМЕРЛАН: Не призивај Га узалуд. Он сад има преча посла. Душе, данас изгинулих, разврстава, у Џеннет или Џехенем оправља. Узми Бајазита. Заборави да ти је оца погубио. И твоји су његовог. Султан ти је двери чулног задовољства отворио. Поред толиких Анадолки, Османлијки, Гркиња и мулаткиња, тебе првом султанијом учинио. Султанијом царства које се у три мора огледа. С њим си децу рађала, а твоји ти то никада неће опростити. За њим си журећи коњу ноге поломила, мада је паметније било да си коња ка Крушевцу окренула. Јер ако га ја у Самарканд на ланцу не одведем но се у Брусу заједно вратите, свиленим ће вас гајтаном, онај његов син што са Али-пашом данас са бојишта утече, дочекати и ваша грла њиме украсити.

ОЛИВЕРА: *(Приђе Сџефану, нежно га њомилује њо мишици, оде до кавеза и дуго зледа у Бајазитија. Усне јој њодрхџавају. Враћа се Сџефану, брише му крв са чела, њође ка кавезу и сџана на њола њуша)*

ТАМЕРЛАН: Размисли, размисли, кћери...
(Сџефану)

А ти, Кнеже, ако се дома вратиш, научи да се главом служиш онако вешто како буздованом витлаш. Искористи прилику док се ја с Турцима бавим, прибори војску своју, ојачај кнежевину, припреми се добро, јер кад с њима посао обавим, ето мене на Мораву, теби и твојима!

(Погледа у Оливеру лукаво)

А можда ћеш са мном ти на ланцу самаркандским улицама шетати...

- СТЕФАН: У Србију, Велики Кане, увек ће бити кнезова који ће Вас достојно дочекати, и још лепше испратити, био ја тамо или не!
(*Оливери*)
Не мучи се, сестро, чула си да сам у госте позван. Зар приличи српском кнезу да тако љубазан Тамерланов позив одбије?
- ТАМЕРЛАН: Јеси ли се одлучила, кћери?
- ОЛИВЕРА: (*Почиње да шрејери и убрзано да дише*)
- ТАМЕРЛАН: Књегиња или Султанија?
- ОЛИВЕРА: (*Безгласно миче уснама*)
- БАЈАЗИТ: (*Удара главом у решејке кавеза све док се не сруши*)
- СВИ: (*Гледају укочених покрећиа*)
- ТАМЕРЛАН: (*Разочарано Шах-Руху*)
Види Јилдирима?!
(*Гесїом наређује да кавез поодигну. Док носачи дижу кавез увис ван сцене*)
Оде Муњевити на небо!...
(*Оливери*)
Алах ти поможе, Султанијо, или твој Бог, Књегињо.
Ко зна...
- ОЛИВЕРА: (*Дрхїурећи*)
Зашто?...
(*Шайїом*)
... Зашто, Јилдириме?
- ТАМЕРЛАН: (*Оливери*)
Води га!
(*Показује на Сїефана*)
... Води га!
(*Слуђама*)
Коња и пратњу за Оливеру!...

Оливера и Сїефан полазе док завеса пада.